

รายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม
(พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

ตารางแสดงรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์
ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

ลำดับ	ปี	รายชื่อหนังสือ
๑	๒๕๔๐	ตำรารำ
๒		วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑
๓	๒๕๔๑	นาฏยศาสตร์
๔		บทดอกสร้อยสวรรค์ครึ่งกรุงเก่า
๕		ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา
๖		เชียงใหม่ปณณาสขาดก เล่ม ๑ - ๒
๗	๒๕๔๒	ทศชาติคำฉันท์
๘		ร้อยกรองคำฉันท์เพื่อสวดสตุดีทำนองสรภัญญะ
๙		คำฉันท์สรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปราสาททอง
๑๐		โคลงนิราศพระพิพิธสาส์
๑๑		ตำราว่าด้วยที่เกิดเนาวรัตน์
๑๒	๒๕๔๓	อรุณวดีสูตร ว่าด้วยกำเนิดจักรวาลและภูมิต่างๆ
๑๓	๒๕๔๔	โคลงนิราศฉะเชิงเทรา, เสด็จประพาสคลองแสนแสบ
๑๔		บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า
๑๕		ราชาพิลาปคำฉันท์
๑๖		ครรถครรถร้อยกรองไทย
๑๗		บัณฑิตดุริย์ วรรณคดีกับดนตรีไทย
๑๘		ตำราม้าของเก่ากับตำราลักษณะม้า
๑๙		ย้อนรอยโกษาปาน ใน “ต้นทางฝรั่งเศส” นิราศสยามต่างแดนเล่มแรก
๒๐		๒๕๔๕
๒๑	โคลงนิราศวัดรวกและโคลงนิราศวัดสมุหประดิษฐ์	
๒๒	ชิดก๊กไชยัน	
๒๓	บทละครเรื่องอุณรุท	
๒๔	ปุมราชธรรม	
๒๕	พระบวรราชนิพนธ์ เล่ม ๑ - ๒	
๒๖	หมื่นร้อยพันผสวน เล่ม ๑	
๒๗	วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๒	

ตารางแสดงรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์
ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

ลำดับ	ปี	รายชื่อหนังสือ
๒๘	๒๕๔๕	วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๓
๒๙		ดอกสร้อยสุภาวดี พร้อมคำอธิบายเพลง
๓๐	๒๕๔๖	กวีวิจารณ์สมัยสุโขทัย
๓๑		โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์
๓๒		งานประพันธ์ (บางเรื่อง) ของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
๓๓		ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ เล่ม ๑ - ๓
๓๔		ราชาธิราช
๓๕		จินตตามณี ฉบับหมอบรัดเลย์
๓๖		หมื่นร้อยพันผสวน เล่ม ๒
๓๗		๒๕๔๗
๓๘	พระสี่เส้ากลอนสวด	
๓๙	รัตนมงคุดำฉันท	
๔๐	วรรณกรรมพระยาตรัง	
๔๑	สุธนูกลอนสวด	
๔๒	กาพย์คำฉันท	
๔๓	คำร้อยประพันธ์	
๔๔	ชุมนุมเรื่องพระลอ	
๔๕	หมื่นร้อยพันผสวน เล่ม ๓	
๔๖	๒๕๔๘	
๔๗		นิราศเมืองหลวงพระบางและรายงานปราบเงี้ยว
๔๘		นกระจาบกลอนสวด
๔๙		บทละครนอกเรื่องยุชยัน
๕๐		พระรถคำฉันท
๕๑		โสวัตกลอนสวด
๕๒		เจ้าฟ้าธรรมธิเบศ พระประวัติและบทร้อยกรองบางเรื่อง
๕๓	๒๕๔๙	ชาตกและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ

ตารางแสดงรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์
ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

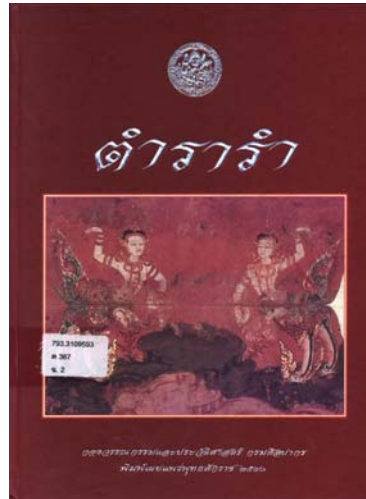
ลำดับ	ปี	รายชื่อหนังสือ
๕๔	๒๕๔๙	นบพระภูมิบาลบุญดิเรก : ถิลิตเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
๕๕		ประชุมเพลงยาวภาคพิเศษ
๕๖		ปัญหาขัดข้องจากหนังสือวชิรญาณ
๕๗		หมื่นร้อยพันผสวน เล่ม ๔
๕๘	๒๕๕๐	บัณฑิตดุริย วรรณคดีกับเพลง เล่ม ๒
๕๙		ประกาศการพระราชพิธี เล่ม ๑ - ๒
๖๐		เรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ภาค ๑ - ๕
๖๑		อสังการศาสตร์
๖๒	๒๕๕๑	พระปิยโสทรเชษฐภคินี ร้อยกรองน้อมสำนึกพระมหากรุณาธิคุณ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
๖๓		มรดกแผ่นดินนวมินทรมหาราช
๖๔		วิชาอาชีพชาวสยาม จากหนังสือวชิรญาณวิเศษ ร.ศ. ๑๐๙ - ๑๑๐
๖๕	๒๕๕๒	บทละครนอกเรื่องพิกุลทอง
๖๖		ประชุมเรื่องพระรถ
๖๗		ประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๑ - ๒
๖๘		รถม้าและพาหนะร่วมสมัย
๖๙		โจน อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย
๗๐		วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ (วิวัฒนาการของตัวอักษรไทยและแบบเรียนไทย)
๗๑	๒๕๕๓	โคลงเรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕
๗๒		องค์ความรู้เรื่องการประพันธ์โคลง
๗๓		รามเกียรติ์ ตอนพาลีสอนน้อง
๗๔		เรื่องของชาติไทย
๗๕		วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓ (ตำนานอักษรไทย)
๗๖		พระบรมสารีริกธาตุ ศติพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทจากอินเดียสู่ประเทศไทย
๗๗	๒๕๕๔	ประชุมบทเสภาหลวง

ตารางแสดงรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์
ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

ลำดับ	ปี	รายชื่อหนังสือ
๗๘	๒๕๕๔	วิชาอาชีพชาวสยามจากหนังสือชิรญาณวิเศษ รศ. ๑๐๘ - ๑๑๓
๗๙		รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร มหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๘๐		วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๔ และสามัคคีเกทคำฉันท์
๘๑		ไตรภูมิ เอกสารจากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส
๘๒		CD บันทึกการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เสภา : การประพันธ์และการขับขาน”
๘๓		ภูมิแผ่นดินมรดกไทย : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการเสด็จพระราชดำเนิน แหล่งมรดกไทย
๘๔		ปัญญาสชาดก ภาคภาษาไทย-บาลี เล่ม ๑ - ๔
๘๕		๒๕๕๕
๘๖	ไตรภูมิภคา	
๘๗	ไตรภูมิฉบับถอดความ	
๘๘	ไตรภูมิฉบับท้องถิ่น	
๘๙	วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ และเรื่อง “ร้องรำทำเพลง”	
๙๐	สมุดมาลัยและสุบินคำกลอน	
๙๑	ประชุมสุภาชิตสอนหญิง	
๙๒	รามเกียรติ์จากตู้ลายรดน้ำ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	
๙๓	นิทานขิรญาณ เล่ม ๑ - ๒	
๙๔	๒๕๕๖	สุริยพันธ์คำกลอน
๙๕		จิตรกรรมรามเกียรติ์วัดสุทัศนเทพวราราม
๙๖		ประชุมนิราศภาคใต้
๙๗		ประชุมวรรณคดีเรื่องพระพุทธรูป
๙๘		พหุลาคาวิคำฉันท์
๙๙		ประชุมเชิษฐาวิญญู
๑๐๐		วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๖ “๑ ทศวรรษ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๕๖ เพชรในเพลง”
๑๐๑		พระประวัติและประชุมบทละครอนงค์คำบรรพ์

ตารางแสดงรายชื่อหนังสือที่จัดพิมพ์
ของกลุ่มภาษาและวรรณกรรม (พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๕๗)

ลำดับ	ปี	รายชื่อหนังสือ
๑๐๒	๒๕๕๖	นิทานวชิรญาณ เล่ม ๓ - ๔
๑๐๓		วรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๑
๑๐๔		๑๒๕ ปี พระยาอนุমানราชธน
๑๐๕		ศรีศตวรรษมหาสังฆราชา ร้อยกรองสรรเสริญพระเกียรติคุณ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฒนมหาเถร)
๑๐๖	๒๕๕๗	ปลาบู่ทองกลอนสวด
๑๐๗		วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๗ และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการดนตรี
๑๐๘		จดหมายเหตุเรื่องรับเสด็จแลสมโภชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จกลับจากยุโรปคราวแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๐
๑๐๙		พะหมี ปริศนาคำทาย
๑๑๐		เสื่อโค ก กา

ตำรารำ

ผู้จัดทำ

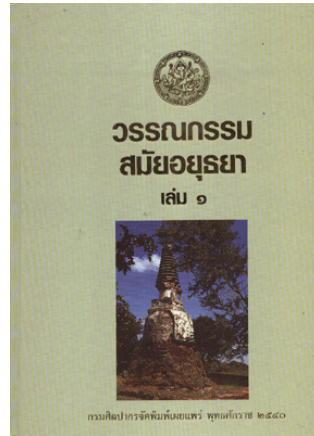
นางสาวผกาวรรณ เดชเทวพร

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ตำรารำ**. กรุงเทพฯ ฯ : สุวรรณภูมิ, ๒๕๔๐. (๓๑๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือตำรารำเป็นหนังสือที่รวบรวมตำรับตำราเกี่ยวกับการรำที่มีมาแต่ครั้งต้นรัตนโกสินทร์ ว่าด้วยตำราภาพแสดงการรำรำแบบต่าง ๆ จำนวน ๓๖ ท่า จิตรกรรมฝีมือช่างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นสมุดไทยขาว และยังมีตำรารำอื่นๆ ผนวกไว้ในฉบับเดียวกันเพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของตำรารำในแต่ละยุคสมัยหลากหลายรูปแบบต่อเนื่อง เช่น ตำราภาพพ็อนรำ ตำราภาพจับ เป็นต้น

วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑

ผู้จัดทำ

นางทองเพียร สารมาศ และคณะ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐. (๕๕๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ

หนังสือวรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑ เป็นหนังสือที่รวมพิมพ์วรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น มี ๕ เรื่อง คือ ลิลิตโองการแช่งน้ำ มหาชาติคำหลวง ลิลิตยวนพ่าย ลิลิตพระลอ และกาพย์มหาชาติ

นาฏยศาสตร์

บรรณาธิการ นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **นาฏยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๑. (๔๐๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **นาฏยศาสตร์** นี้ เป็นหนังสือแปลจากคัมภีร์นาฏยศาสตร์ของท่านภรตมุนี ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต เนื้อหากล่าวถึงท่ารำหรือกรรมะ ๑๐๘ พร้อมทั้งมีภาพถ่ายแสดงท่ารำหรือกรรมะ จากภาพแกะจำหลักที่เสาศิลาในโคปุระ ต้นตะวันออก ทางเข้านาววิหาร ศิวนาฏราช ที่จันทมพรม ใต้เมืองมัทราช ซึ่งได้แสดงท่ารำหรือกรรมะท่าต่าง ๆ ไว้ ได้แก่ **ตละปุชปะปุฎะ** ท่าดอกไม้ตูม **วรัตติตะ** ท่าเปิดเผย **วริโตรุกะ** ท่าย้ายต้นขา **อปะวิทร** ท่านกแก้วจิก เป็นต้น นอกจากท่ารำแล้ว ยังกล่าวถึงวิธีบูชาโรงละคร วิธีบูชาเทวดาประจำโรงละคร ซึ่งบอกถึงขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติอย่างละเอียด เช่น ฤกษ์สร้างโรงละคร วิธียกเสาดกแต่งเวทีละคร การเขียนรูปภาพ เป็นต้น

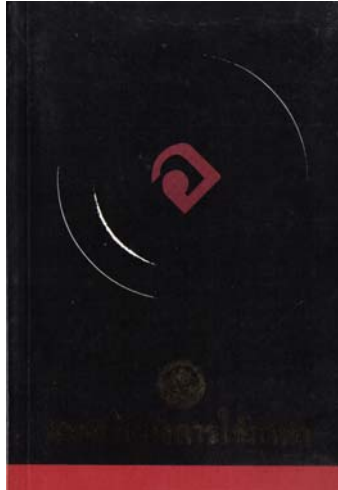

บทดอกสร้อยสวรรค์ครั้งกรุงเก่า

บรรณาธิการ นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **บทดอกสร้อยสวรรค์ครั้งกรุงเก่า**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์,
๒๕๔๑. (๙๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **บทดอกสร้อยสวรรค์ครั้งกรุงเก่า** บทดอกสร้อยได้ต่อบระหว่างชายหญิง ที่ใช้เล่นดอกสร้อยสมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นวรรณกรรมสะท้อนให้เห็นสภาพวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ตลอดจนค่านิยมของสังคมไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งเป็นหนังสือที่มีความงดงามทางวรรณศิลป์อย่างสมบูรณ์ แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่สืบเนื่องและดำรงอยู่บนสยามประเทศนี้

ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา

ผู้เรียบเรียง นายวิฒนะ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา. กรุงเทพฯ : หจก. โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๔๑.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ศาสตร์แห่งการใช้ภาษา เป็นหนังสือคู่มือในการดำเนินโครงการค่ายอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในการใช้ภาษา โดยมุ่งให้มีเนื้อหาครอบคลุมการใช้ภาษาทั้งระบบ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ตลอดจนการคัดลายมือ

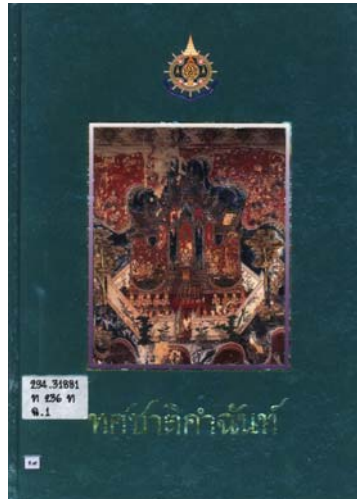

เชียงใหม่ป็นณาสชาดก เล่ม ๑ - ๒

บรรณาธิการ นายประสิทธิ์ แสงทับ
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. เชียงใหม่ป็นณาสชาดก เล่ม ๑ - ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๑.
 (๓๓๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเชียงใหม่ป็นณาสชาดก เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระภิกษุชาวเชียงใหม่ ผู้มีความรู้แตกฉานในภาษาบาลีได้รวบรวมเรื่องราวของไทย แล้วรจนาขึ้นเป็นนิทานชาดกด้วยภาษาบาลี มีจำนวน ๕๐ เรื่อง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๒๐๐ โดยมีเจตนาเพื่อบำรุงพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวร และเพื่อเป็นหนังสือที่แต่งเป็นหลักเป็นฐานน่าเชื่อถือ มีลักษณะเป็นอรรถกถาธรรมาธิบายด้วยภาษาเดียวกับนิบาตชาดกในพระไตรปิฎก

ทศชาติคำฉันท์

ผู้ประพันธ์ นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปิน, กรม. **ทศชาติคำฉันท์**. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๔๒. (๕๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**ทศชาติคำฉันท์** ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก กล่าวถึง การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิ์สัตว์ก่อนที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ได้แก่ เตมียกุมารคำฉันท์ มหาชนกคำฉันท์ สุวรรณสามคำฉันท์ เนมิราชคำฉันท์ ภูริทัตคำฉันท์ จันทรกุมารคำฉันท์ นารทคำฉันท์ วิฑูรคำฉันท์ มหาเวสสันดรคำฉันท์ ตอนท้ายของเล่มให้ความรู้เรื่องลักษณะคำประพันธ์ประเภทฉันท์ เช่น มาณวกฉันท์ วิชুমมาลาฉันท์ อินทรวิเชียรฉันท์ วสันตติลกฉันท์ ๑๔ เป็นต้น

ร้อยกรองคำฉันท์เพื่อสวดสตุติทำนองสรภัญญะ

ผู้จัดทำ

นางสาวผกาวรรณ เดชเทพพร

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ร้อยกรองคำฉันท์เพื่อสวดสตุติทำนองสรภัญญะ. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๒. (๒๔๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ร้อยกรองคำฉันท์เพื่อสวดสตุติทำนองสรภัญญะ เป็นหนังสือที่รวบรวมผลงานที่ส่งเข้าประกวดแต่งบทร้อยกรองคำฉันท์เพื่อสวดสตุติทำนองสรภัญญะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๗๒ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ กรมศิลปากรได้จัดพิมพ์สำนวนที่ส่งประกวดทุกสำนวนโดยคงรักษารูปลักษณ์ของต้นฉบับที่ส่งประกวด ยกเว้นสำนวนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมนั้นคงใช้ฉบับที่กรมศิลปากรเรียงพิมพ์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการบันทึกเสียงต้นแบบในการสวดสตุติทำนองสรภัญญะ

คำฉันท์สรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปราชญ์สยาม

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรรณ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. คำฉันท์สรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปราชญ์สยาม. กรุงเทพฯ :

เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๒. (๑๙๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อหาคำฉันท์สรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปราชญ์สยาม กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราชญ์สยาม เช่น พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ เป็นการสดุดีพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์พระองค์นั้น นอกจากสุนทรียภาพในเชิงภาษาแล้วสาระสำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้จากวรรณกรรมคำฉันท์เรื่องนี้คือ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราชญ์สยามทรงเชื่อว่าพระองค์เป็นพระโพธิสัตว์ ซึ่งได้มาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๑๐ ตามที่ระบุไว้ในคัมภีร์อนาคตวงศ์

โคลงนิราศพระพิพิธสาส์น

บรรณาธิการ นางเรวดี ฐิตะโลहित
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **โคลงนิราศพระพิพิธสาส์น**. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๔๒. (๑๐๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ โคลงนิราศพระพิพิธสาส์น นี้ ประกอบด้วยนิราศ ๒ เรื่อง คือ โคลงนิราศทวาย และโคลงนิราศชุมพร โคลงนิราศทวายนั้นพระพิพิธสาส์นประพันธ์ขึ้นในคราวตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ไปราชการการศึกที่เมืองทวาย เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๔ เป็นโคลงนิราศที่มีกวีโวหารไพเราะยิ่งสำนวนหนึ่ง ส่วนโคลงนิราศชุมพรนี้ ไม่ทราบปีที่ประพันธ์และสาเหตุที่ต้องเดินทางไปยังชุมพร

ตำราว่าด้วยที่เกิดเนาวรัตน์

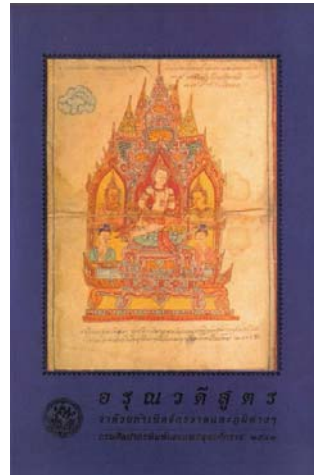
บรรณาธิการ นายบุญเดือน ศรีวรรณ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ตำราว่าด้วยที่เกิดเนาวรัตน์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๒. (๑๐๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ตำราว่าด้วยที่เกิดเนาวรัตน์ เป็นกวีนิพนธ์ประเภทลิลิต ประกอบด้วยกวีโวหารไพเราะ ถึงพร้อมด้วยสุนทรียภาพตามแบบแผนของร้อยกรองไทย แม้ว่าผู้ประพันธ์จะเป็นช่างทองในราชสำนัก แต่มีความสันตติเจตนาในการประพันธ์อย่างยิ่ง เนื้อหากล่าวถึงกำเนิดของรัตนชาติ ทั้ง ๙ ชนิด และยังมีคำอธิบายลักษณะรายละเอียดให้คุณให้โทษต่อผู้เป็นเจ้าของอย่างไร

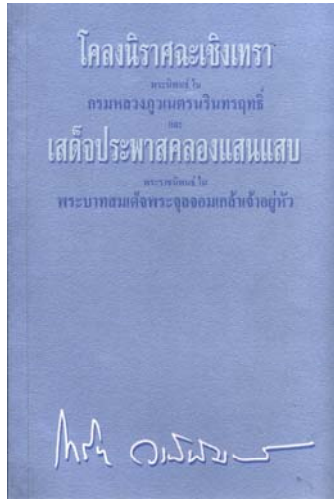

อรุณวตีสูตฺร ว่าด้วยกำเนิดจักรวาลและภูมิต่างๆ

บรรณาธิการ นายประสิทธิ์ แสงทับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. อรุณวตีสูตฺร ว่าด้วยกำเนิดจักรวาลและภูมิต่างๆ. กรุงเทพฯ : มปท., ๒๕๔๓.
(๑๕๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ อรุณวตีสูตฺร ว่าด้วยกำเนิดจักรวาลและภูมิต่างๆ เป็นคัมภีร์สำคัญเล่มหนึ่ง ที่นักปราชญ์ทางภาษาบาลีในสมัยโบราณได้รจนาไว้ ต้นฉบับเดิมเป็นคัมภีร์โบราณ จารด้วยอักษรขอม ภาษาบาลี เนื้อหาประกอบด้วยร้อยแก้วและบทคาถาที่ประพันธ์เป็นคำฉันท์ปัฐยาวัตร เรื่องนี้ไม่ปรากฏนามของพระเถระผู้รจนา แต่เชื่อได้ว่าต้องเป็นคัมภีร์ที่มีความสำคัญยิ่งในสมัยสุโขทัย เพราะพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พญาลิไท) กษัตริย์สุโขทัยทรงอ้างอิงในการพระราชนิพนธ์หนังสือเตภูมิกถาหรือไตรภูมิพระร่วง ด้วยมีรายชื่อปรากฏอยู่ในบานแพนทอนต้นเรื่อง

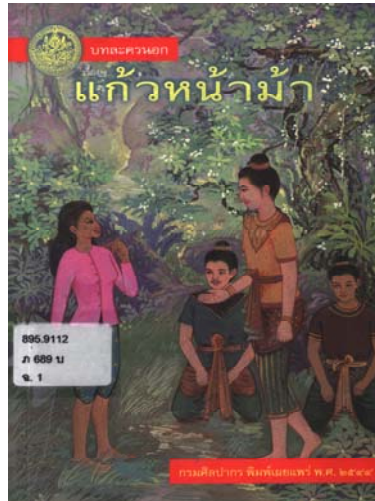
โคลงนิราศฉะเชิงเทรา,เสด็จประพาสคลองแสนแสบ

บรรณาธิการ นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปิน, กรม. โคลงนิราศฉะเชิงเทรา, เสด็จประพาสคลองแสนแสบ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศ พรินทร์ตั้ง เซ็นเตอร์. ๒๕๔๔. (๖๗ หน้า) (ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อหาใน “โคลงนิราศฉะเชิงเทรา” ขึ้นต้นโคลงบทแรกด้วยการสรรเสริญพระนครและพระมหากษัตริย์ตามคตินิยมของโคลงนิราศ เริ่มพรรณนาถึงการพลัดพรากจากหญิงอันเป็นที่รักตั้งแต่โคลงบทที่ ๕ เป็นต้นไป เดินทางโดยเรือล่องลงไปตามแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านฉนวนน้ำ วัดบพิตรพิมุข สามปลื้ม เรือยมาและสิ้นความลงเมื่อถึง แม่น้ำโยทะกา เนื้อหาบางตอนนำเอาความพลัดพรากของตัวละครในวรรณคดีเก่ามาเปรียบเทียบกับกรพลัดพรากของกวี เช่น เรื่องคาวี สมุทรโฆษ อนิรุทธ เป็นต้น

“เสด็จประพาสคลองแสนแสบ” เป็นพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งที่เสด็จเปิดทางรถไฟสายเหนือตั้งแต่ปากน้ำโพธิ์ถึงเมืองพิษณุโลก สายตะวันออกถึงฉะเชิงเทรา เกิดมีพระราชประสงค์จะทอดพระเนตรทางคลองแสนแสบ จึงโปรดเปลี่ยนเป็นเสด็จกลับทางเรือ จึงเกิดพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสคลองแสนแสบขึ้น

บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า

บรรณาธิการ นางเรวดี ฐิตะโลหิต

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า**. กรุงเทพฯ ฯ : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๔๔. (๒๐๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ บทละครนอกเรื่องแก้วหน้าม้า พระนิพนธ์ในกรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ เป็นเรื่องที่ได้รับ
ความนิยมมาแต่โบราณเรื่องหนึ่ง เนื้อหาโดยรวมสนุกสนาน ชวนติดตาม ทั้งมีลักษณะเด่นแปลกไปกว่าบท
ละครนอกเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ นางแก้วหน้าม้ามีสติปัญญา มีไหวพริบ ฉลาดในการแก้ปัญหา อีกทั้งมี
ความสามารถในการศึกสงคราม เป็นผู้ช่วยเหลือสามีให้รอดพ้นจากอันตรายทุกครั้งไป

ราชาพิลาปคำฉันท์

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรรณ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ราชาพิลาปคำฉันท์**. กรุงเทพฯ ฯ : เอดิชั่น เพรส โปรติกส์, ๒๕๕๔. (๒๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อเรื่องราชาพิลาปคำฉันท์ นำมาจากเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนางสีดาหาย แต่งเป็นบทคร่ำครวญของพระรามขณะเมื่อติดตามหานางสีดา ซึ่งถูกทศกัณฐ์ลักพาตัวไปและจบความลงตอนก่อนพระรามจะได้พบกับหนุมาน การประพันธ์เรื่องราชาพิลาปคำฉันท์ ที่ปรากฏว่ามีคำประพันธ์ในการดำเนินเรื่องมากถึง ๑๖ ชนิด แปลกไปจากวรรณคดีคำฉันท์สมัยอยุธยาเรื่องอื่น ๆ ที่ใช้คำประพันธ์เพียง ๕ – ๗ ชนิด ดังกล่าวจึงเป็นข้อสังเกตว่า กวีผู้แต่งมีความประสงค์จะรวบรวม “ฉันท์” หลาย ๆ ชนิดไว้ในเรื่องเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาคำประพันธ์

ครุภคกรรลอรร้อยกรรองไทย

ผู้เรียบเรียง นายวิฒนะ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ครุภคกรรลอรร้อยกรรองไทย**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์, ๒๕๔๔. (๔๘๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**ครุภคกรรลอรร้อยกรรองไทย** เป็นหนังสือประกอบโครงการสัมมนาทางวิชาการระดับอนุภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เรื่อง “ท่วงทำนองร้อยกรรองไทในอุษาคเนย์” เนื้อหาของหนังสือเป็นการประมวลแบบบังคับในการประพันธ์ร้อยกรรองไทยทุกประเภท ซึ่งเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งในการดำเนินโครงการฯ

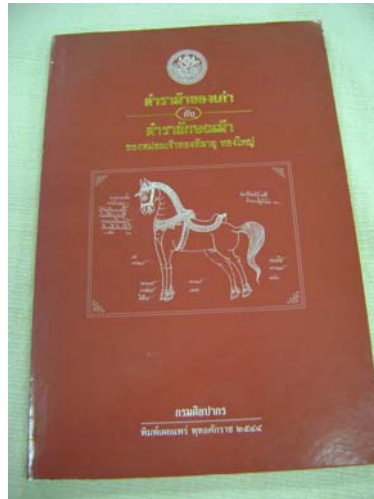

บันทึกดุริยางค์ วรรณคดีกับดนตรีไทย

ผู้เรียบเรียง นายวิฒนะ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปิน, กรม. บันทึกดุริยางค์ วรรณคดีกับดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๔.
(๓๑๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือบันทึกดุริยางค์ วรรณคดีกับดนตรีไทย มีเนื้อหากล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทยกับดนตรีไทย ได้แก่ เพลงไทยเดิมจากวรรณคดีไทย เพลงไทยเดิมที่นำเนื้อมาจากวรรณคดีไทยโดยมิได้เปลี่ยนแปลงถ้อยคำเดิม เพลงไทยเดิมที่นำเนื้อมาจากวรรณคดีไทยแต่เปลี่ยนแปลงคำเดิมบางคำ เพลงไทยเดิมที่มีเนื้อหาบางส่วนมาจากวรรณคดีไทยแล้วนำมาแต่งเนื้อใหม่เพิ่มเติม เพลงไทยเดิมที่แต่งเนื้อขึ้นใหม่โดยดัดแปลงเนื้อหาจากวรรณคดี และบทร้องเพลงไทยเดิมจากวรรณคดี

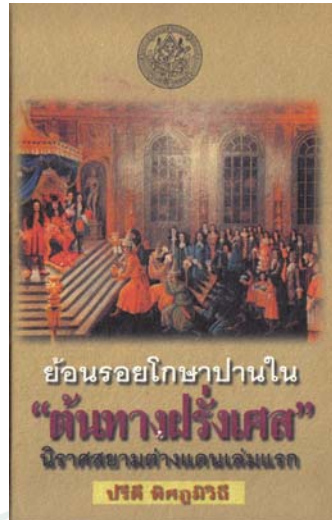
ตำราม้าของเก่ากับตำราลักษณะม้า

บรรณาธิการ นางเรวดี ฐิตะโลหิต และ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ตำราม้าของเก่ากับตำราลักษณะม้า. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๔๔. (๙๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือตำราม้าของเก่ากับตำราลักษณะม้าของหม่อมเจ้าทองทิฆายุ ทองใหญ่ มีเนื้อหาว่าด้วยม้ามงคลชนิดต่างๆ วิธีขี่ม้า วิธีบังคับม้า ฯลฯ อันเป็นภูมิปัญญาไทยในอดีต ม้าเป็นสัตว์พาหนะที่ผูกพันกับสังคมไทยมาช้านาน นอกจากจะเป็นพาหนะขับขี่ยุคโบราณแล้ว ยังมีการคัดเลือกม้าที่ดีขึ้นระวางเป็นม้าพระที่นั่งสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ มีการตั้งราชทินนามม้าที่ขึ้นระวางเช่นเดียวกับช้างสำคัญ

ย้อนรอยโกษาปาน ใน “ต้นทางฝรั่งเศส” นิราศสยามต่างแดนเล่มแรก

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ย้อนรอยโกษาปานใน “ต้นทางฝรั่งเศส” นิราศสยามต่างแดนเล่มแรก. กรุงเทพฯ : พิษณุเศ
พรินทร์ติ้ง เซ็นเตอร์, ๒๕๔๔. (๑๔๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ย้อนรอยโกษาปาน ใน “ต้นทางฝรั่งเศส” นิราศสยามต่างแดนเล่มแรก แต่งเป็น
คำประพันธ์ประเภท ยานี กาพย์ ๑๑, ฉับัง กาพย์ ๑๖ และสุรางคนางค์ กาพย์ ๒๘ เนื้อความกล่าวถึง
การเดินทางจากประเทศไทยไปยังประเทศฝรั่งเศสโดยเรือสำเภาออกจากปากน้ำเขี้ยวบางเจ้าพระยา เมื่อวัน
เสาร์ แรม ๗ ค่ำ เดือนอ้าย ปีฉลู พุทธศักราช ๒๒๒๙ ตรงกับวันที่ ๒๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๒๒๙
คราวที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงแต่งตั้งคณะราชทูตไปยังราชสำนักสมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่ง
ฝรั่งเศส

คำฉันท์ดุขฎฐีสั่งเวย คำฉันท์กล่อมช้างครั้งกรุงเก่า และคำฉันท์คชกรรมประยูร

ผู้ตรวจสอบชำระ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

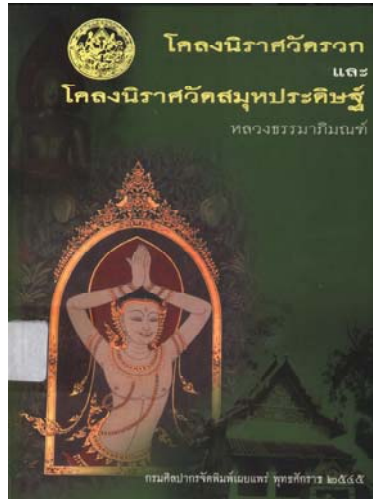
ศิลปากร,กรม. คำฉันท์ดุขฎฐีสั่งเวย คำฉันท์กล่อมช้างครั้งกรุงเก่า และคำฉันท์คชกรรมประยูร. กรุงเทพฯ ฯ :
เอดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๕. (๒๔๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ ประกอบด้วย คำฉันท์ดุขฎฐีสั่งเวย คำฉันท์กล่อมช้างครั้งกรุงเก่า และ
คำฉันท์คชกรรมประยูร

คำฉันท์ดุขฎฐีสั่งเวย สันนิษฐานว่าเรื่องนี้แต่งขึ้นก่อนรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่งขึ้นเพื่อ
ใช้สำหรับการบวงสรวง คำฉันท์เรื่องนี้ใช้ภาษาเขมรเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะในตอนต้นเรื่อง

คำฉันท์กล่อมช้างครั้งกรุงเก่า สันนิษฐานว่าน่าจะแต่งขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเพื่อ
ใช้เป็นบทสำหรับกล่อมช้าง หลังจากคล้องช้างได้แล้วก่อนที่จะนำมายังพระนคร อันเป็นขั้นตอนหนึ่งใน
พิธีคชกรรม

คำฉันท์คชกรรมประยูร แต่งขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มีเนื้อหาว่าด้วยคชลักษณ์หรือ
ลักษณะของช้างชนิดต่าง ๆ

โคลงนิราศวัดรวกและโคลงนิราศวัดสมุหประดิษฐ์

บรรณาธิการ นางเวดี ฐิตะโลหิต และนางพันธุ์อร จงประสิทธิ์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. โคลงนิราศวัดรวกและโคลงนิราศวัดสมุหประดิษฐ์. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส
 โปรดักส์, ๒๕๔๕. (๒๕๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ โคลงนิราศวัดรวก แต่งขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๔๒๘ แต่งเสร็จเมื่อวันที่วันพุธ แรม ๒ ค่ำ เดือนอ้าย ปีกะกา จุลศักราช ๒๔๖๗ เนื้อหาพรรณนาการเดินทางตั้งแต่วัดรวก อำเภอน้ำเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไปยังพระพุทธบาท ที่จังหวัดสระบุรี โคลงนิราศวัดสมุหประดิษฐ์ สันนิษฐานว่าหลวงธรรมาภิมณฑ์ น่าจะแต่งขึ้นเมื่อท่านกลับเข้ารับราชการอีกครั้งในกรมศึกษาธิการ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๒๔๔๖ ได้เดินทางไปตรวจการศึกษาที่โรงเรียนวัดสมุหประดิษฐ์ เนื้อหาดำเนินตามขนบของโคลงนิราศกล่าวถึงการเดินทางด้วยเรือจาก กรุงเทพฯ ฯ ทวนลำน้ำเจ้าพระยาแล้ววกเข้าลำน้ำป่าสักที่พระนครศรีอยุธยา จนถึงวัดสมุหประดิษฐารามในเขตอำเภอสภาให้ จังหวัดสระบุรี

ชิตก๊กไชอัน

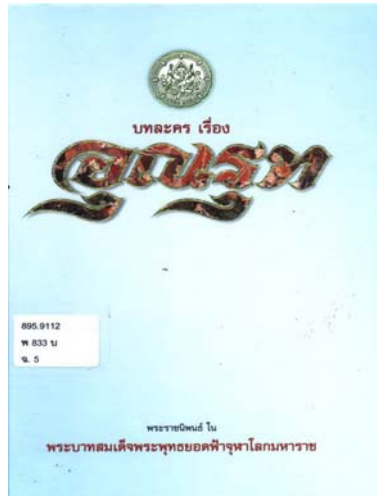
บรรณาธิการ นายวัฒน์ บุญจับ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ชิตก๊กไชอัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์. ๒๕๔๕. (๔๖๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องชิตก๊กไชอันเป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่แพร่หลายมากเรื่องหนึ่งของจีน นิยายเรื่องนี้ผู้แต่งปรับปรุงขยายความมาจากเรื่อง “หลี่เฮาประหารอันลิน” ซึ่งเป็นบทสำหรับเล่านิทานของนักเล่านิทานสมัยราชวงศ์หยวน เจินเหว่ยนำนิทานเรื่อง “หลี่เฮาประหารอันลิน” ไปสอบเทียบกับพงศาวดารช่วงปลายราชวงศ์โจวถึงต้นราชวงศ์ฮั่น ขยายความให้สมบูรณ์ชัดเจน โดยได้แก้ไขส่วนที่คลาดเคลื่อนให้สอดคล้องกับประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น แต่มีความสนุกสนานชวนอ่านชวนติดตามแบบนิยายอย่างสมบูรณ์ เน้นเหตุการณ์สำคัญตอนเล่าปingsทำศึกแย่งชิงอำนาจกับหวางอี้ จนสถาปนาราชวงศ์ฮั่นได้แล้วกำจัดอันลิน

บทละครเรื่อง อุณรุท

ผู้ตรวจสอบชำระ

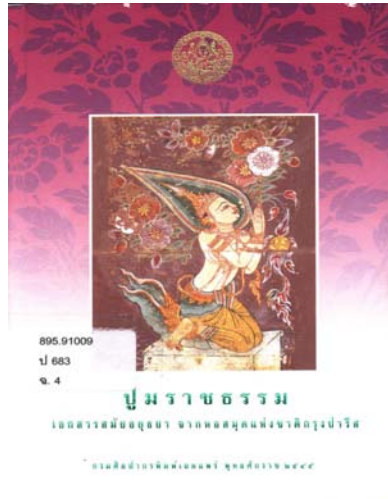
นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. **บทละครเรื่องอุณรุท**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕. (๔๔๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อเรื่องของอุณรุทเหมือนกับอนิรุทธ์คำฉันท์ของศรีปราชญ์ (ซึ่งสูญหายไปเมื่อคราวเสียกรุงศรีอยุธยา) ผิดกันแต่ชื่อตัวละคร เป็นเนื้อเรื่องอวตารปางหนึ่งของพระนารายณ์ที่เรียกว่า ปางกฤษณาอวตาร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นใหม่ในลักษณะกลอนบทละคร เพื่อให้วรรณคดีเรื่องนี้สูญหายไป และใช้สำหรับเล่นละครใน มีสำนวนโวหารไพเราะ การพรรณนาดีเด่น ทำให้เกิดจินตภาพเพียบพร้อมไปด้วยความงามและรสวรรณคดี

ปุมราชธรรม

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ปุมราชธรรม. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิชั่นเพรส โปรตักส์, ๒๕๔๕. (๒๒๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือปุมราชธรรม เป็นการประมวลข้อธรรมที่พระมหากษัตริย์จะพึงทรงปฏิบัติเพื่อประกาศพระเกียรติคุณให้ปรากฏและเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของเหล่าพสกนิกรในพระราชอาณาจักร เนื้อหาของหนังสือนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอนคือ ตอนแรกว่าด้วย “ราชธรรม” เป็นคำสอนหรือข้อแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติ ตอนกลางว่าด้วย “ราชพยัตติธรรม” หรือ “เนาวพยัตติ” อันได้แก่ความฉลาดรู้แจ้ง ๙ ประการ สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ และตอนปลาย แต่เป็นคำประพันธ์ประเภท “ร่าย” ว่าด้วย “ราชวิจารณ์ธรรม” หรือข้อธรรมที่พระมหากษัตริย์จะต้องทรงใคร่ครวญพิจารณาเลือกตั้งบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ

พระบรมราชนิพนธ์ เล่ม ๑ - ๒

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

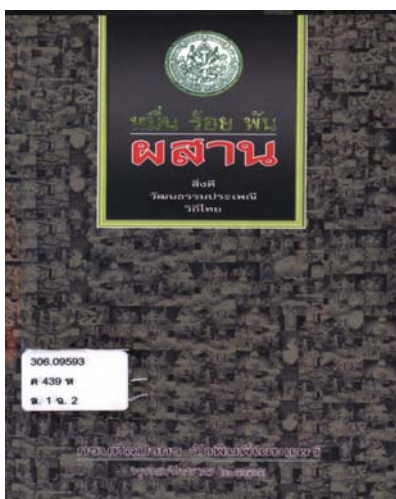
ศิลปากร,กรม. **พระราชนิพนธ์ เล่ม ๑ - ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ดอกเป็ย, ๒๕๔๕.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **พระบรมราชนิพนธ์** แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๒ เล่ม คือ

เล่ม ๑ รวมพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมราชเจ้า มหาสุรสิงหนาท สมเด็จพระบรมราชเจ้ามหา
เสนานุรักษ์ และสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาศัศดิ์พลเสพ

เล่ม ๒ รวมพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระนิพนธ์ของกรม
พระราชวังบวรวิชัยชาญ

นอกจากนี้ยังได้นำเรื่อง “**พระบรมราชประวัติ**” ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของกรม
พระราชวังบวรสถานมงคลสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๕ พระองค์มารวมพิมพ์ไว้ด้วย

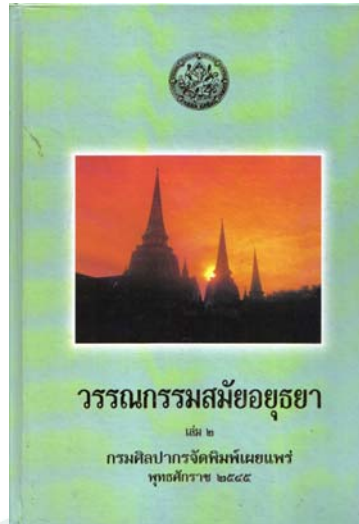
หมิ่นร้อยพันผสาน เล่ม ๑

ผู้เรียบเรียง นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. หมิ่นร้อยพันผสาน เล่ม ๑. กรุงเทพฯ ฯ : อาทิตย์คอมมูนิเคชั่น, ๒๕๔๕.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ หมิ่นร้อยพันผสาน นี้ ค้นคว้าเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อจัดพิมพ์ จากการที่ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในรายการสารคดี “อัมสยาม” และรายการสารคดี “สนทนาประสาไทย” ทางสถานีวิทยุศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควบคุมรายการโดยนางเนตรนภิส พัฒนาไพบุลย์กุล และจากบทสารคดีซึ่งได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่ในรายการสารคดี “สิ่งดีในเมืองไทย” ควบคุมรายการโดย นางภัทร พานิชเจริญ ทางสถานีวิทยุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่นกัน โดยจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาสาระออกเป็น ๗ หมวด คือ ถ้อยคำ สำนวน ขวณกิน ถิ่นไทย นัยประวัติ อรรถอุบาย และสืบสายวัฒนธรรม เพื่อให้ครอบคลุมสาระในทุกด้าน

วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๒

ผู้จัดทำ

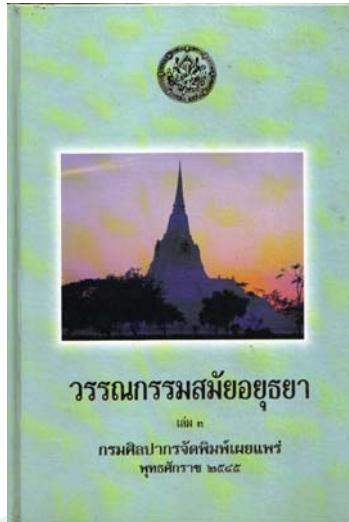
นางทิพวัน บุญวีระ และคณะ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
๒๕๔๕. (๘๒๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๒ นี้ มีวรรณคดีทั้งหมด ๑๕ เรื่อง คือ โคลงนิราศ
หริภุญไชย สมุทรโฆษคำฉันท์ โคลงภาษิตพระราชนิพนธ์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เสือโคคำฉันท์
พระราชพงศาวดารกรุงเก่า (ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์) จินตามณี โคลงกำสรวลศรีปราชญ์ อนิรุทธคำฉันท์
โคลงอักษรสามหมู่ โคลงเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กาพย์ห่อโคลง โคลงทวาทศมาส
คำฉันท์ดุขฎิสังเวย คำฉันท์กล่อมช้าง คำฉันท์คชกรรมประยูร ราชูปถัมภ์คำฉันท์ และนิราศนครสวรรค์

วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๓

ผู้จัดทำ

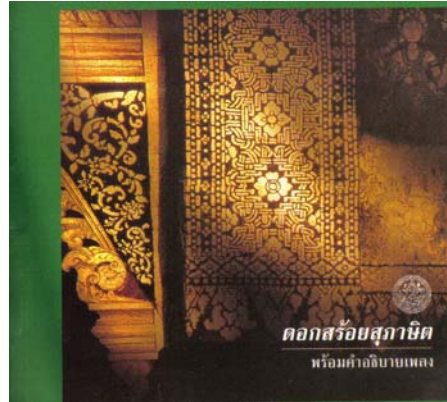
นางทิพวัน บุญวีระ และคณะ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๓. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,
๒๕๔๕. (๕๐๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๓ เป็นหนังสือรวมพิมพ์วรรณกรรมสมัยอยุธยาตอนปลาย มี ๑๕ เรื่อง คือ คำฉันท์สรรเสริญพระเกียรติสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงปราสาททอง โคลงชะลอพระพุทไธยาสน์ จินตามณี โคลงนिरาตเจ้าฟ้าอภัย นันทโศปนนทสูตรคำหลวง พระมาลัยคำหลวง บทเห่เรือ บทเห่เรื่องกาگی บทเห่สังวาส และบทเห่ครวญ ภาพย่นโคลงนिरาตธารทองแดง ภาพย่นโคลงนिरาตธารโสภ เพลงยาวพระนิพนธ์เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ บุญโผนาทคำฉันท์ โคลงนिरาตพระพุทบาท ศิริวิบูลกิตติ์ บทละครครั้งกรุงเก่าเรื่องนางมโนห์ราและเรื่องสังข์ทอง

ดอกสร้อยสุภาซิต พร้อมคำอธิบายเพลง

บรรณาธิการ นายวัฒน์ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. ดอกสร้อยสุภาซิต พร้อมคำอธิบายเพลง. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรส โพรดักส์, ๒๕๔๕.
(๕๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ บทดอกสร้อยสุภาซิตเป็นการเลือกเอาคำกล่อมเด็กหรือที่เด็กชอบร้องกันเล่นในพื้นที่เมืองมาเป็นกระตุ้ความ จึงเกิดเป็นบทดอกสร้อยสุภาซิตขึ้น แต่เมื่อแต่งบทแล้วยังจะต้องหาเพลงสำหรับขับร้องให้เหมาะสมกับบท สมเด็จพระยาติราชราชนุภาพ จึงเสด็จไปปรึกษาเจ้าพระยาเทเวศรวงศวิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลาน กุญชร) ซึ่งท่านรับจะช่วยเลือกเพลงต่างๆ ปรับให้เข้ากับบทและซ่อมพวงมโหรีผู้หญิงของท่านให้มาขับร้องในวันทำพิธีเปิดโรงเรียนเด็ก เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓ (ร.ศ. ๑๐๙)

กวีวจน์สัมผัสใจ

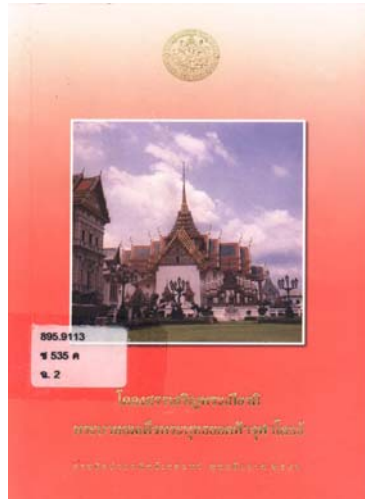
บรรณาธิการ นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. กวีวจน์สัมผัสใจ. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๖. (๑๓๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อหาในกวีวจน์สัมผัสใจ เป็นการรวบรวมบทกวี ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งเป็นคำประพันธ์ที่ได้รับการยกย่องและยอมรับว่า กวีวจน์ นอกจากจะมีความไพเราะงดงามด้านภาษาและมีความสัมผัสถูกต้องตามรูปแบบฉันทลักษณ์ แล้วยังมีแนวคิดแฝงไว้ด้วยสัจจะปรัชญา เกี่ยวกับชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ

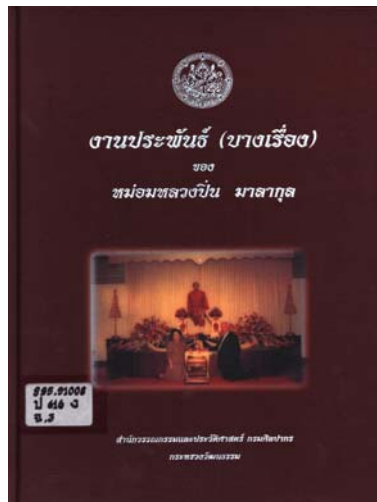

โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์

บรรณาธิการ นางสาวธิดาเพ็ญ เข็มสว่าง
กลุ่มภาษาและวรรณกรรมสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์. กรุงเทพฯ ฯ :
เอ็ดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๖. (๑๔๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่อง โคลงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์เป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑ เนื้อความหลายตอนชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์ในรัชสมัยของพระองค์ เช่น การจลาจลในพระนครเมื่อปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระราชพิธีปราบดาภิเษก การสถาปนาและการฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม รวมทั้งเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์แต่ไม่ปรากฏในพงศาวดาร เช่น การได้กวางเผือกมาสู่พระบารมี เป็นต้น

งานประพันธ์ (บางเรื่อง) ของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ผู้จัดทำ

นางสาวผกาวรรณ เดชเทพพร

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. งานประพันธ์ (บางเรื่อง) ของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๔๖. (๒๙๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ งานประพันธ์ (บางเรื่อง) ของ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นหนังสือที่รวมพิมพ์ผลงานที่หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รจนาไว้ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๐-๒๕๒๕ มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่หลากหลายรสชาติ ให้สาระ เกร็ดความรู้ ทัศนคติ ภูมิปัญญาทางการศึกษา ปรัชญาชีวิต สังคม วัฒนธรรม ศิลธรรม ขนบประเพณี ศิลปศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะนำเสนอสารคดีเชิงท่องเที่ยว เป็นองค์ความรู้ทำให้ผู้อ่านซึมซับวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้แก่ เรื่องไปต่างประเทศ เรื่องเที่ยวอิตาลีและสเปน ปกิณกะของ ป.ม. เรื่องคำประพันธ์ร้อยเรื่อง ทวาทศทาน

ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ เล่ม ๑ - ๓

ผู้ตรวจสอบชำระ

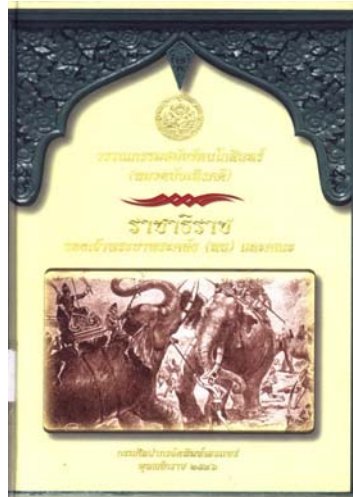
นายบุญเดือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ เล่ม ๑ - ๓.** กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์,
๒๕๔๖.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์** เป็นบทสำหรับพากย์หนัง หรือหนังใหญ่ ซึ่งเป็นมหรสพสำคัญอย่างหนึ่งของไทยมาแต่โบราณ เรื่องนี้แต่งเป็น ฉับ กาพย์ ๑๖ และยานี กาพย์ ๑๑ คำพากย์ที่นำมาลงพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้บางตอนเป็นของเก่ามีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา บางตอนเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บางตอนเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และบางตอนกวีแต่งขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ราชาธิราช

ผู้จัดทำ

นางสาวผกาวรรณ เดชเทพพร

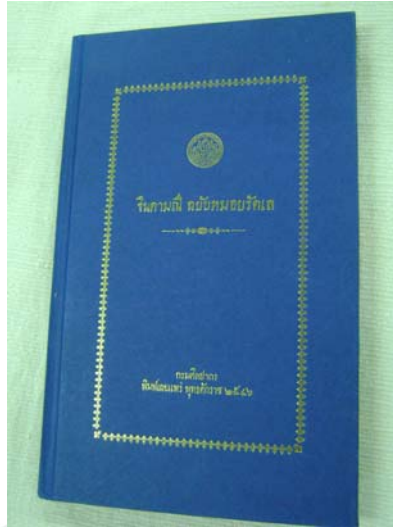
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ราชาธิราช**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖. (๔๗๑ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องราชาธิราช เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพงศาวดารมอญ เริ่มตั้งแต่การสร้างเมืองเมาะตะมะในสมัยพระเจ้าฟ้ารั่วสืบไปจนถึงพระเจ้าราชาธิราช กษัตริย์พระองค์ที่ ๙ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวพันกับเรื่องการทำศึกสงครามอันยาวนานระหว่างทวีประเทศคือ มอญและพม่า ที่ต้องอาศัยชั้นเชิงทางกลยุทธ์ และสติปัญญาเป็นกำลังสำคัญในยุทธภูมิ แสดงถึงแสนยานุภาพของกษัตริย์ผู้ครองเมืองรามัญ ซึ่งมีพระนามว่า “พระราชาธิราช”

จินตามณี ฉบับหมอบรัดเล

บรรณาธิการ นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. จินตามณี ฉบับหมอบรัดเล. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๖.
 (๑๕๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือจินตามณี ฉบับหมอบรัดเล นี้ ดร. แदनปีช บรัดเล มิซซันนารีชาวอเมริกันซึ่งเข้ามาตั้งโรงพิมพ์อยู่ที่ปากคลองบางกอกใหญ่ ได้พิมพ์จำหน่ายเมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๒ ในราคาเล่มละ ๖ สลึง ใช้ชื่อว่า หนังสือประถม ก กา แจกลูกอักษร แลจินตามณีกับประถมมาลา แลปทานุกรม แต่คนทั่วไปมักเรียกว่า จินตามณีฉบับหมอบรัดเล นับได้ว่าเป็นหนังสือแบบเรียนที่พิมพ์รวมหลายๆ เรื่องไว้ในเล่มเดียวกัน ได้แก่ ๑.ประถม ก กา แจกลูก ๒.จินตามณี ๓.ประถมมาลา และ๔. ปทานุกรม นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมแทรกเรื่องและคำอธิบายต่างๆ ไว้ด้วย เช่น เครื่องหมายวรรคตอนในภาษาอังกฤษ คำราชาศัพท์ คำกัมพูช พากย์ คำชวาพากย์ และกลบทบางชนิดจากจารึกวัดพระเชตุพนฯ

หมิ่นร้อยพันผลงาน เล่ม ๒

ผู้เรียบเรียง   นางदारรัตน์ ชูทรัพย์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม   สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปกรรม. หมิ่นร้อยพันผลงาน เล่ม ๒. กรุงเทพฯ ฯ : อาทิตย์คอมมูนิเคชั่น, ๒๕๔๖. (๒๐๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ   หนังสือ หมิ่นร้อยพันผลงาน นี้ ค้นคว้าเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อจัดพิมพ์ จากการที่ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในรายการสารคดี “ยิ้มสยาม” และรายการสารคดี “สนทนาประสาไทย” ทางสถานีวิทยุศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควบคุมรายการโดยนางเนตรนภิส พัฒนาไพบุลย์กุล และจากบทสารคดีซึ่งได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่ในรายการสารคดี “สิ่งดีในเมืองไทย” ควบคุมรายการโดย นางภัทร พานิชเจริญ ทางสถานีวิทยุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่นกัน โดยจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาสาระออกเป็น ๗ หมวด คือ ถ้อยคำ สำนวน ขวณกิน ถิ่นไทย นัยประวัติ อรรถอุบาย และสืบสายวัฒนธรรม เพื่อให้ครอบคลุมสาระในทุกด้าน

นางอุทัยกลอนสวด

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. นางอุทัยกลอนสวด. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๗. (๑๗๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องนางอุทัยกลอนสวด กรมศิลปากรยังไม่เคยจัดพิมพ์มาก่อน ต้นฉบับเป็นเอกสารสมุดไทย เนื้อหาเรื่องนางอุทัยกลอนสวดมีลักษณะเป็นนิทานพื้นบ้าน กวีไทยนำมาแต่งเป็นร้อยกรอง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าแต่งขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้แต่ง อนึ่งการตรวจสอบชำระครั้งนี้ได้ปรับปรุงอักขรวิธีบางส่วนให้ใกล้เคียงกับปัจจุบันเพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่านและได้นำสำเนาต้นฉบับเอกสารโบราณที่ใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบมาพิมพ์ไว้ในภาคผนวกของหนังสือด้วย

พระสี่เส้ารกลอนสวด

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. พระสี่เส้ารกลอนสวด. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๗. (๑๖๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องพระสี่เส้ารกลอนสวด กรมศิลปากรยังไม่เคยจัดพิมพ์มาก่อน ต้นฉบับเป็นเอกสารสมุดไทย ไม่ปรากฏหลักฐานว่าแต่งเมื่อใดและใครเป็นผู้แต่ง เนื้อหาของเรื่องมีลักษณะเป็นนิทานพื้นบ้าน อนึ่ง การตรวจสอบชำระครั้งนี้ได้ปรับปรุงอักขรวิธีบางส่วนให้ใกล้เคียงกับปัจจุบันเพื่อความสะดวกแก่ผู้อ่านและได้นำสำเนาต้นฉบับเอกสารโบราณที่ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตรวจสอบมาพิมพ์ไว้ในภาคผนวกของหนังสือด้วย

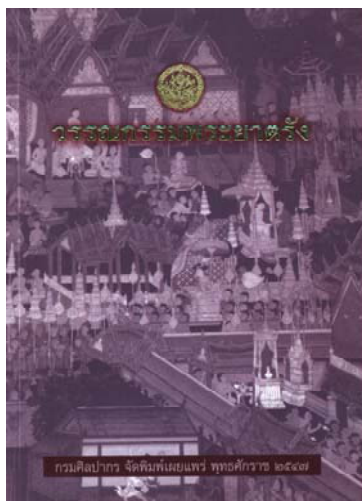
รัตนมงคลคำฉันท์

ผู้ประพันธ์ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

บรรณาธิการ นางทิพวัน บุญวีระ และนางพันธุ์ จงประสิทธิ์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. รัตนมงคลคำฉันท์. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๔๗. (๒๑๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ รัตนมงคลคำฉันท์ เป็นการอธิบายความหมายของมงคล ๑๐๘ ประการในรอยพระพุทธบาท ซึ่งคัมภีร์พุทธบาทลักษณะสมัยอยุธยา เรียกว่ารัตนมงคลหมายถึงมงคลอันประเสริฐ พุทธศาสนิกชนไทยมีความศรัทธาเลื่อมใสในรอยพระพุทธบาทมาช้านาน ถือว่าเป็นสิ่งสักการบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การนำเรื่องความหมายของรัตนมงคล มาประพันธ์เป็นฉันทเพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงเปรียบเหมือนการอัญเชิญมงคลอันสูงสุดของแผ่นดินน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวาย

วรรณกรรมพระยาตรัง

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **วรรณกรรมพระยาตรัง**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ ฯ : จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๔๗. (๓๒๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**วรรณกรรมพระยาตรัง** นี้ เป็นการรวบรวมวรรณกรรมที่แต่งโดยพระยาตรัง (พระยาตรังคภูมาภิบาล) กวีที่สำคัญผู้หนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ โดยเฉพาะผลงานที่เป็นประเภทโคลงอาทิ โคลงนิราศตามเสด็จทัพล้านน่าย และโคลงนิราศพระยาตรัง ซึ่งได้รับการยอมรับนับถือในหมู่วรรณคดีว่ามีสำนวนโวหารไพเราะเทียบเท่าโคลงโบราณในสมัยอยุธยาอีกทั้งยังมีคุณค่าในเชิงวรรณศิลป์ มีเนื้อหาของวรรณกรรมแต่ละเรื่องสอดแทรกรายละเอียด ต่าง ๆ ทั้งด้าน ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สภาพสังคมและวัฒนธรรม กลายเป็นหลักฐานสำคัญแก่ผู้สนใจอีกด้วย

สุกนุกลอนสวด

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรรณ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. สุกนุกลอนสวด. กรุงเทพฯ ฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๗. (๑๗๑ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องสุกนุกปรากฏในปัญญาสชาดกเรื่อง “สุกนุกชาดก” ซึ่งพระคันถรณาจารย์ชาวเชียงใหม่ นำเอานิยายโบราณมารจนาเป็นภาษามคธในรูปแบบชาดก แสดงการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในชาติต่างๆ ก่อนที่จะได้ตรัสรู้มาเป็นพระพุทธเจ้า เรื่องสุกนุกเป็นที่รู้จักแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยา กวีหลายท่านนำเอาการพลัดพรากของตัวละครเอกในเรื่องคือพระสุกนุกกับนางจีร์ปภา มาเปรียบเทียบกับวรรณคดีหลายเรื่อง เช่น โคลงนิราศทริภุญไชย โคลงกำสรวล โคลงทวาทศมาส เป็นต้น

กาฬาคำฉันท์

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวิพรรณ

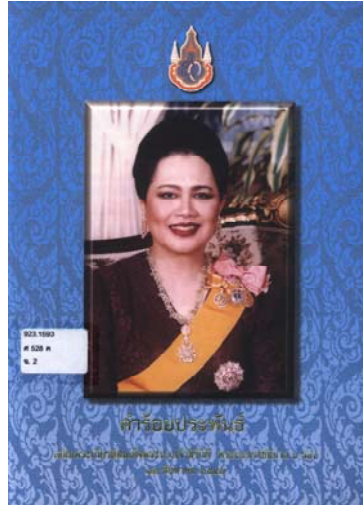
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **กาฬาคำฉันท์**. กรุงเทพฯ ฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๗. (๑๙๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องกาฬาคำฉันท์ที่รู้จักแพร่หลายในสังคมไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยาชาวไทยทั้งสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์นำเรื่องนี้มาประพันธ์เป็นร้อยกรองหลายรูปแบบ กวีได้นำเค้าเรื่องมาจากกาฬาคาถาคด ได้เพิ่มเติมรายละเอียด ต่าง ๆ ลงไปอีกหลายประเด็น เช่น กล่าวว่านางกาฬามีกลิ่นกายหอม ชายใดได้ร่วมสัมผัส อภิรมย์กลิ่นหอมจะติดกายชายผู้นั้นไปอีก ๗ วัน ทั้งยังแทรกบทพรรณนาธรรมชาติตลอดจนบ้านเมืองตามประเพณีนิยมของวรรณศิลป์ไทย ตอนจบเรื่องในกาฬาคำฉันท์ดำเนินต่อไปจนถึง พระเจ้าพรหมทัตทรงกริ้วและรับสั่งให้เนรเทศนางออกจากบ้านเมือง นางต้องระหกระเหินเดินป่าเพียงลำพัง

คำร้อยประพันธ์

ผู้จัดทำ

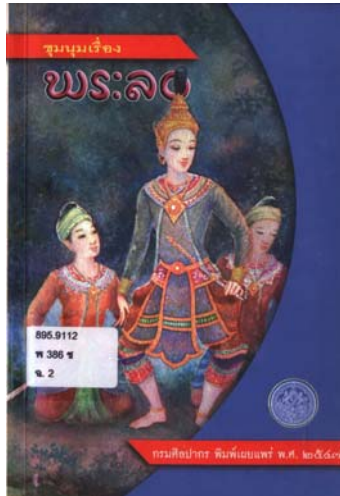
นางสาวผกาวรรณ เดชเทวพร

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. คำร้อยประพันธ์. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๗. (๒๐๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ คำร้อยประพันธ์ นี้ กรมศิลปากรได้นำผลงานเรียงความที่ชนะการประกวดมาเรียงพิมพ์เผยแพร่ พร้อมทั้งทำเนียบนามของผู้ชนะการประกวดเรียงความ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องในโครงการและพิธีมอบรางวัลการประกวดเรียงความเฉลิมพระเกียรติ ตลอดจนเผยแพร่สำนวนเรียงความบางส่วนที่คณะกรรมการคัดเลือกพิจารณาในรอบตัดสิน โดยคงรักษาตามรูปลักษณะของต้นฉบับ “ลายมือเขียน” ที่ส่งมาประกวด

ชุมนุมเรื่องพระลอ

บรรณาธิการ นางเวที รุติละโลหิต
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ชุมนุมเรื่องพระลอ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๗.
 (๓๙๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องพระลอเป็นเรื่องราวรักโศก บรรยายถึงความรักระหว่างพระเอก คือ พระลอ และนางเอกสองคน คือ พระเพื่อน และพระแพง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความรักของหญิงชายอีกสองคู่ คือ นางริน นางโรย และนายแก้ว นายขวัญ พี่เลี้ยงของพระเพื่อน พระแพง และพระลอ

ชุมนุมเรื่องพระลอนี้ ประกอบด้วย

- ๑.ลิลิตพระลอ
- ๒.บทละครเรื่องพระลอนรลักษณ์ พระบวรราชนิพนธ์ พระราชวังบรมมหาศักดิ์ดิพลเสพ
- ๓.บทละครเรื่องพระลอ สำนักนางเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์
- ๔.บทละครเรื่องพระลอ พระนิพนธ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์
- ๕.พระลอคำกลอน สำนักนายร้อยเอก หลวงทวยหาญรักษา (เพิ่ม)

หมิ่นร้อยพันฝาน เล่ม ๓

ผู้เรียบเรียง

นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. หมิ่นร้อยพันฝาน เล่ม ๓. กรุงเทพฯ ฯ : นิพลฟิล์ม จำกัด, ๒๕๔๗. (๑๘๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ หมิ่นร้อยพันฝาน นี้ ค้นคว้าเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อจัดพิมพ์ จากการที่ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในรายการสารคดี “ยิ้มสยาม” และรายการสารคดี “สนทนาประสาไทย” ทางสถานีวิทยุศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควบคุมรายการโดยนางเนตรนภิส พัฒนาไพบุลย์กุล และจากบทสารคดีซึ่งได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่ในรายการสารคดี “สิ่งดีในเมืองไทย” ควบคุมรายการโดยนางภัทร พานิชเจริญ ทางสถานีวิทยุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่นกัน โดยจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาสาระออกเป็น ๗ หมวด คือ ถ้อยคำ สำนวน ชวนกิน ถิ่นไทย นัยประวัติ อรรถอุบาย และสืบสายวัฒนธรรม เพื่อให้ครอบคลุมสาระในทุกด้าน

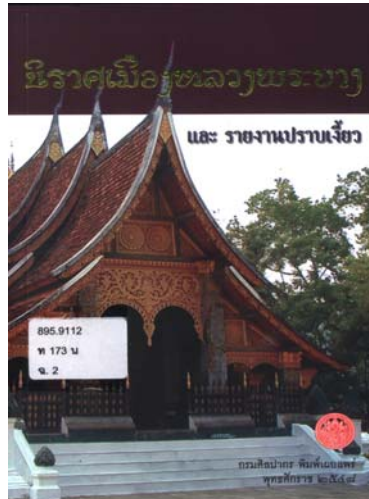

การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ

ผู้เรียบเรียง นายบุญเดือน ศรีวรพจน์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์,
๒๕๔๘. (๑๖๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “การประพันธ์โคลงสี่สุภาพ” นี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลวิธีในการประพันธ์โคลงสี่สุภาพ โดยอธิบายคำจำกัดความของศัพท์ต่าง ๆ เช่น คำเอก คำโท เอกโทษ โทโทษ สัมผัส คำสร้อย พยางค์ คำอักษร เสียงสูง เสียงต่ำ เป็นต้น ทั้งนี้ นำผลงานของอดีตกวีมาพิจารณาตั้งเป็นสมมติฐานประกอบการเรียบเรียงอีกด้วย

นิราศเมืองหลวงพระบางและรายงานปราบเงี้ยว

บรรณาธิการ นางเรวดี ฐิตะโลหิต

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. นิราศเมืองหลวงพระบางและรายงานปราบเงี้ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ ฯ :
 จงเจริญการพิมพ์, ๒๕๔๘. (๒๙๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ นิราศเมืองหลวงพระบาง นี้ นายร้อยเอก หลวงทวยหาญรักษา (เพิ่ม) แต่งขึ้นในคราวที่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) เมื่อครั้งเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถเป็นแม่ทัพใหญ่ ยกทัพไทยไปปราบฮ่อที่เมืองหลวงพระบาง เมื่อ ร.ศ. ๑๐๔ พ.ศ. ๒๔๒๘ และนายร้อยเอกเพิ่ม ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงทวยหาญรักษา ทำหน้าที่เลขาธิการทัพ ได้ไปราชการศึกในคราวนี้ด้วย นิราศเมืองหลวงพระบางแต่งเป็นคำกลอน เนื้อหากล่าวถึงการเดินทัพและพรรณนาเหตุการณ์เกี่ยวกับการปราบฮ่อที่เมืองหลวงพระบาง จนกระทั่งกลับ กรุงเทพฯ ฯ เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ นับเป็นกวีนิพนธ์เชิงจดหมายเหตุที่มีความสำคัญ ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

นกกะจาบกลอนสวด

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. นกกะจาบกลอนสวด. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๘. (๒๑๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องนกกะจาบเป็นนิทานไทยโบราณมีเค้าเรื่องปรากฏใน “สรรพสิทธิชาดก” ซึ่งเป็นชาดกเรื่องหนึ่งในปัญญาสชาดก นิทานเรื่องนี้เคยเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในสังคมไทย กวีในอดีตนำมาประพันธ์เป็นร้อยกรองหลายสำนวน เช่น นกกะจาบกลอนสวดสำนวนที่แต่งในสมัยรัชกาลที่ ๑ และสรรพสิทธิ์คำฉันท์พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส เป็นต้น เนื้อเรื่องกล่าวถึง พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกกะจาบ ในเล่มนี้มีเรื่องนกกะจาบกลอนสวดทั้งหมด ๒ สำนวน

บทละครนอกเรื่องยุชฌิม

บรรณาธิการ นางสาวธิดาเพ็ญ เข้มสว่าง
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **บทละครนอกเรื่องยุชฌิม**. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๘. (๔๔๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ ท้าวพิเรนทรเสกดวงแก้ววิเศษเป็นนง ชื่อห้สร้างสี่ แล้วปล่อยให้บินไปทางทิศบูรพา พอค้าชื่อ มะระจิต จับนงห้สร้างสี่ได้ จึงนำไปถวายเจ้าอุเรเสน ปะตารกาหลาซึ่งสถิตอยู่บนชั้นฟ้า เล็งตาทิพย์เห็นธิดาพระเจ้าอุเรเสนกับโอรสพระเจ้าอูร์ยิตเป็นคู่ตุนาหงันกัน ปะตารกาหลาจึงเขียนสารบรรยายคุณของนงห้สร้างสี่วางไว้ข้างแท่นบรรทม พระเจ้าอูร์ยิตปรารถนาจะครอบครองนงห้สร้างสี่จึงให้โอรสชื่อ ยุชฌิม เดินทางไปเมืองอุเรเสนเพื่อตามหานงห้สร้างสี่ทำให้เกิดเรื่องราวผจญภัยต่าง ๆ ขึ้น

พระรถคำฉันท์

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวิระพจน์

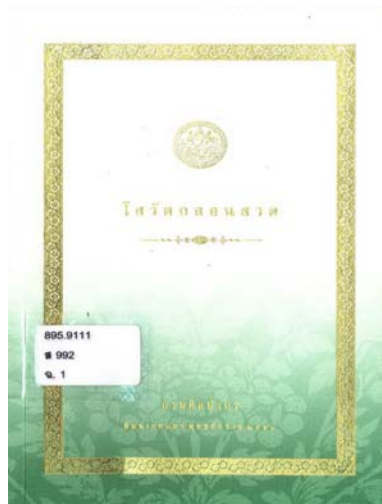
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. พระรถคำฉันท์. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๘. (๑๗๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องพระรถเมรี หรือเรื่องนางสิบสอง เป็นนิทานพื้นบ้านที่ชาวไทยรู้จักกันแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยอยุธยาหรือก่อนหน้านั้นแล้ว เรื่องพระรถคำฉันท์ เท่าที่พบในการตรวจสอบชำระ ครั้งนี้มีหลายสำนวนสำนวนที่พิมพ์อยู่ในหนังสือนี้ เริ่มเนื้อความตั้งแต่นางเมรีตื่นมาไม่พบพระรถเสนาก็ออกติดตามจนถึงตำวรถเสน นำยามารักษาแม่และป้าจนกระทั่งหาย

โสวัตกลอนสวด

ผู้ตรวจสอบชำระ

นายบุญเดือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. โสวัตกลอนสวด. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๘. (๑๘๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เป็นวรรณคดีที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรากฏเป็นนิทานไทยโบราณเรียกว่า “ท้าวโสวัตนางประทุม” นิยมนำมาแสดง เป็นละครนอก หุ่นหลวง และมีการแต่งเป็นกลอนสำหรับสวด เรื่องกล่าวถึงนางฟ้าองค์หนึ่งจุติมาเกิดในดอกบัว มีกลิ่นกายหอมจึ่งชื่อ ประทุมวดี เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี นางได้ร้อยมาลัยเสี่ยงทายไปในแม่น้ำ และอธิษฐานว่าให้พวงมาลัยนี้ลอยไปคล้องข้อมือผู้ที่เป็นคู่ครองของนาง สุดท้ายมาลัยลอยทวนน้ำไปคล้องข้อมือท้าวโสวัต หลังจากได้ครองคู่กันไม่นานก็ต้องเกิดเหตุพลัดพรากกันไปเผชิญกับเหตุการณ์มากมาย กว่าจะได้กลับมาพบและครองคู่กันอีกครั้ง

เจ้าฟ้าธรรมธิเบศ
พระประวัติและบทร้อยกรองบางเรื่อง

ผู้จัดทำ

นางสาวอรสรา สายบัว

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

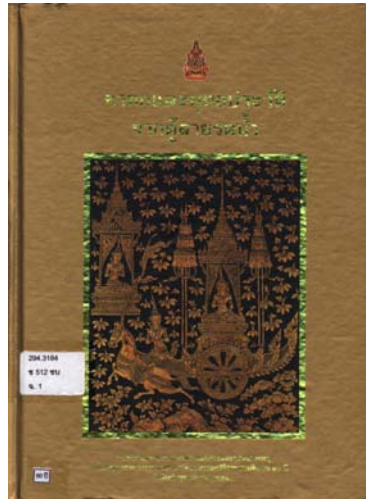
สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศ พระประวัติและบทร้อยกรองบางเรื่อง. พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน
เพรส โพรดักส์, ๒๕๔๘. (๒๔๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ กล่าวถึงพระประวัติของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศ กวีเอกของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย และผลงานพระนิพนธ์ ๖ เรื่อง ซึ่งนายธนิต อยู่โพธิ์ อดีตอธิบดีกรมศิลปากรได้ตรวจสอบชำระและพิมพ์
เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ คือ

๑. บทเห่เรือ
๒. บทเห่เรื่องกาگی
๓. บทเห่สังวาสและเห่ครวญ
๔. กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก
๕. กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง
๖. เพลงยาว

อนึ่งการพิมพ์ครั้งนี้ ได้จัดทำดัชนีค้นคำเกี่ยวกับงานประเพณี พรรณไม้ และสัตว์ จากบท
พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศ เรื่องบทเห่เรือ ตอนเห่ชมปลาและเห่ชมไม้ กาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก และ
กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง

ชาตคและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ

ผู้เรียบเรียง นายบุญเดือน ศรีวรรณ
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

บุญเดือน ศรีวรรณ. ชาตคและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๗.
 (๒๕๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ชาตคและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ เป็นการศึกษารายละเอียดของ หอสมุดวชิรญาณซึ่งปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ล้วนสร้างสรรค์ขึ้นด้วยฝีมือช่างชั้นสูง มีคุณค่ายิ่ง ต่อการศึกษาศิลปะไทยแบบประเพณี เนื้อหากล่าวถึงความเป็นมาของลายรดน้ำ วิธีทำลายรดน้ำ ลักษณะของ ตู้ลายรดน้ำ ตู้ลายรดน้ำของหอสมุดวชิรญาณ ชาตคจากตู้ลายรดน้ำ พุทธประวัติจากตู้ลาย รดน้ำ เหล่านี้เป็น ศิลปะที่สมควรที่อนุรักษ์และสืบสานไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

**นบพระกษัตริย์ปฐมกษัตริย์ : ลิลิตเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**

บรรณาธิการ นางสาวผกาพรรณ เดชเทวพร และนางพันธ์อร จงประสิทธิ์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. นบพระกษัตริย์ปฐมกษัตริย์ : ลิลิตเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๙. (๓๒๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ นบพระกษัตริย์ปฐมกษัตริย์ จัดทำขึ้นเนื่องในมหามงคลฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กวีสำคัญของชาติ จำนวน ๓๒ คน ร่วมรังสรรค์
วรรณกรรมร้อยกรองประเภทลิลิต พรรณนาพระราชประวัติ พระอัจฉริยภาพ พระปรีชาสามารถของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติบำเพ็ญเพื่อความผาสุกร่มเย็นของปวง
ชนชาวไทย และเพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ

ประชุมเพลงยาวภาคพิเศษ

ผู้ตรวจสอบชำระ นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ประชุมเพลงยาวภาคพิเศษ**. กรุงเทพฯ ฯ : นุชาการพิมพ์, ๒๕๔๙. (๑๕๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ประชุมเพลงยาวภาคพิเศษ” ประกอบด้วยเพลงยาวที่แต่งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์
ตอนต้น ๔ เรื่อง คือ

เพลงยาวเจ้าฟ้ากรมขุนภานุชิตทรงปฏิสังขรณ์วัดอโยธยารามเนื้อหากล่าวถึงการปฏิสังขรณ์
วัดอโยธยาราม เมื่อพุทธศักราช ๒๓๔๐ และมีการฉลองใหญ่ในปีพุทธศักราช ๒๓๔๙

เพลงยาวตำนานหอยของนายกล้า แต่งขึ้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้
ความรู้เกี่ยวกับการเล่นหอยเมื่อแรกมีในเมืองไทย

เพลงยาวชาววัง สันนิษฐานว่า คุณพุ่ม กวีสตรีแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ เนื้อหาเป็นการต่อว่า ต่อ
ขานสตรีชาววังที่มีพฤติกรรม “เล่นเพื่อน” อีกด้านหนึ่งเป็นบทเห่กล่อมพระบรรทมพระราชโอรสหรือพระราช
ธิดา ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เพลงยาวเรื่องเที่ยวถ้ำวิมานจักรี ผู้ประพันธ์น่าจะเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์ ในกรุงเทพฯ พาภรรยาไปกับ
ไพร่ไปเที่ยวถ้ำวิมานจักรี ซึ่งอยู่บริเวณพระพุทธรูป สระบุรี

ปัญหาขัดข้องจากหนังสือขิรญาณ

ผู้ตรวจสอบชำระ

นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. ปัญหาขัดข้องจากหนังสือขิรญาณ. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๔๙. (๒๑๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ปัญหาขัดข้องจากหนังสือขิรญาณ นี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้คิดผูกปัญหาต่าง ๆ ขึ้นเป็นเรื่องราวขบขัน ทึ่งปมปัญหาไว้ท้ายเรื่อง ว่าควรจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร แล้วนำปัญหาที่สมาชิกส่งมา ลงพิมพ์ในหนังสือขิรญาณฉบับละเรื่อง ปัญหาและวิธีแก้ปัญหามีทั้งพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนิพนธ์ของเจ้านาย และข้อเขียน ของสมาชิกอื่น ๆ ลงพิมพ์ในหนังสือขิรญาณระหว่างพุทธศักราช ๒๔๓๑ - ๒๔๓๒

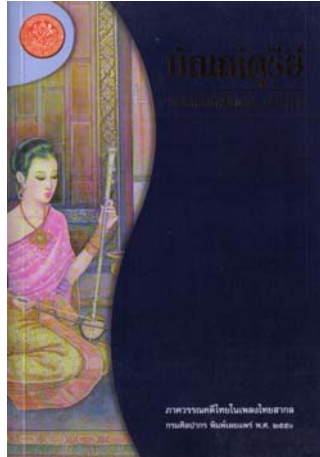

หมิ่นร้อยพันผสาน เล่ม ๔

ผู้เรียบเรียง   นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม   สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **หมิ่นร้อยพันผสาน เล่ม ๔**. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๔๙. (๒๐๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **หมิ่นร้อยพันผสาน** นี้ ค้นคว้าเรียบเรียงและปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อจัดพิมพ์ จากการศึกษาที่ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในรายการสารคดี “ยิ้มสยาม” และรายการสารคดี “สนทนาประสาไทย” ทางสถานีวิทยุศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ควบคุมรายการโดยนางเนตรนภิส พัฒนาไพบุลย์กุล และจากบทสารคดีซึ่งได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่ในรายการสารคดี “สิ่งดีในเมืองไทย” ควบคุมรายการโดยนางภัทร พานิชเจริญ ทางสถานีวิทยุของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เช่นกัน โดยจัดแบ่งหมวดหมู่เนื้อหาสาระออกเป็น ๗ หมวด คือ ถ้อยคำ สำนวน ขวนกิน ถิ่นไทย นัยประวัติ อรรถอุบาย และสืบสายวัฒนธรรม เพื่อให้ครอบคลุมสาระในทุกด้าน

บัตร์ดุรีย วรรณคดีกับเพลง เล่ม ๒

ผู้เรียบเรียง นายวิวัฒน์ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. บัตร์ดุรีย วรรณคดีกับเพลง เล่ม ๒. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรส โพรดักส์, ๒๕๕๐.
(๑๔๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือบัตร์ดุรีย วรรณคดีกับเพลง เล่ม ๒ มีเนื้อหากล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทยกับดนตรี ได้แก่ ภาษา วรรณกรรมและวัฒนธรรม วรรณกรรมกับบทเพลง วรรณคดีไทยในเพลงไทยสากล และความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทยกับเพลงไทยสากล

ประกาศการพระราชพิธี เล่ม ๑- ๒

บรรณาธิการ นางเรวดี ฐิตะโลหิต
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. ประกาศการพระราชพิธี เล่ม ๑- ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพฯ ฯ : จงเจริญการพิมพ์,
 ๒๕๕๐.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือประกาศการพระราชพิธีเล่ม ๑ มีเนื้อหาว่าด้วยการพระราชพิธีประจำปี ได้แก่ ประกาศวันสวมนต์พระราชพิธีถือน้ำ ประกาศโองการแข่งน้ำ ประกาศพระราชพิธีสารท ประกาศพระราชพิธีจองเปรียง ประกาศสังเวทเวทดา ประกาศพระราชพิธีตรุษ เป็นต้น อีกทั้งยังมีเนื้อหาในพงศาวดารและโบราณคดีอันน่ารู้อีกด้วย

หนังสือประกาศการพระราชพิธีเล่ม ๒ มีเนื้อหาว่าด้วยการพระราชพิธีจร ได้แก่ พระสังจาธิษฐานขอฝน รัชกาลที่ ๑ ประกาศพระราชพิธีพืธนาสารท ประกาศเทวดา บรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๔ ประกาศพระราชพิธีรัชฎาภิเศก เป็นต้น

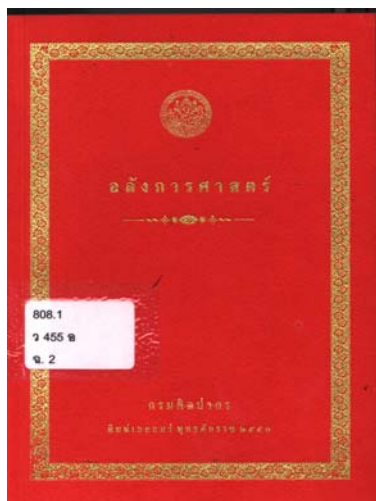

เรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ภาค ๑ - ๕

บรรณาธิการ นางสาวกาวรรณ เดชเทวพร
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **เรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ภาค ๑ - ๕.** กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๐. (๔๖๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ เป็นหนังสือเก่าที่มีคุณค่า เพราะรวมเรื่องเที่ยวบรรพชนในอดีตได้ รังสรรค์ไว้กว่า ๑๐๐ ปี โดยนำประสบการณ์ที่พบเห็นจากการไปตามที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มาถ่ายทอดให้สาระความรู้และความบันเทิงอย่างมาก เป็นต้นว่า ด้านวรรณคดี ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิศาสตร์ การท่องเที่ยว และเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เรื่องราวที่ปรากฏในหนังสือมีทั้งพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนิพนธ์ของพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ เช่น สมเด็จฯ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ สมเด็จฯ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จอมพล สมเด็จฯ พระราชปิตุลาบรรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ทั้งนี้ทุกเรื่องได้พิมพ์ลงในหนังสือ วชิรญาณทั้งสิ้น

อสังการศาสตร์

ผู้จัดทำ

นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. อสังการศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๐. (๑๒๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสืออสังการศาสตร์ เป็นตำราว่าด้วยการประพันธ์ร้อยกรองภาษาสันสกฤต ซึ่ง วาคุภฏ นักปราชญ์ชาวอินเดียแต่งขึ้นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ กรมศิลปากรได้มอบให้พราหมณ์ ป.ส. ศาสตรี (ปัญจนทีศวร สุพรหมัณย ศาสตรี) แปลเป็นภาษาไทยเมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๘ หนังสือ อสังการศาสตร์ นี้ นับเป็นตำราว่าด้วยการประพันธ์ร้อยกรองภาษาสันสกฤตคู่กับคัมภีร์สุไพธาลังการ

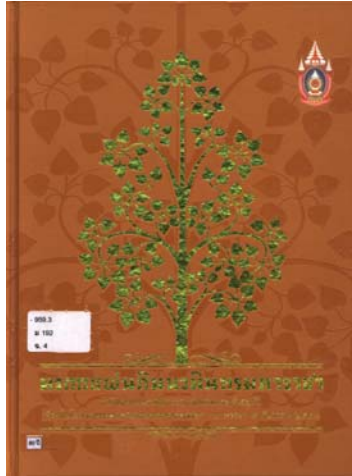

พระปิยโสทรเชษฐภคินี ร้อยกรองน้อมสำนึกพระมหากษัตริย์คุณ
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

บรรณาธิการ นางสาวผกาพรรณ เดชเทพพร และนางพันธุ์อร จงประสิทธิ์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. พระปิยโสทรเชษฐภคินี ร้อยกรองน้อมสำนึกพระมหากษัตริย์คุณ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๑.
(๒๘๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ พระปิยโสทรเชษฐภคินี เป็นหนังสือร้อยกรองประเภทกวีวิจารณ์ ประมวลคำ
ประพันธ์หลากหลาย เช่น ร่าย โคลง กาพย์ กลอน ฉันท์ ร้อยสัมผัสต่อเนื่องกันในแต่ละหัวข้อ ซึ่งผู้ร้อยกรองจัก
รังสรรค์ผลงานตามหัวข้อที่กรมศิลปากรกำหนดเรื่องละประมาณ ๔๐-๖๐ บท นำเสนอเนื้อหาตามข้อมูลที่เป็น
จริง ผสานกับจินตนาการของผู้ร้อยกรอง พรรณนาพระประวัติ พระกรณียกิจ และพระจริยาวัตรอันงดงาม สม
พระเกียรติแห่งพระปิยโสทรเชษฐภคินีที่ทรงปฏิบัติมาตลอดพระชนมชีพ

มรดกแผ่นดินนวมินทรมหาราช

บรรณาธิการ นางสาวผกาวรรณ เดชเทพพร และนางพันธุ์อร จงประสิทธิ์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **มรดกแผ่นดินนวมินทรมหาราช**. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๑. (๒๖๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **มรดกแผ่นดินนวมินทรมหาราช** เป็นหนังสือที่กวีใน ๗๕ จังหวัด และ กรุงเทพมหานคร รวม ๗๖ คน ร่วมสร้างสรรค์กวีนิพนธ์น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชบูชา ทั้งนี้นำ ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานสำคัญทั่วประเทศ จังหวัดละแห่งมาร้อยกรองด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ นอกจากนี้ กวีนิพนธ์เฉลิมพระเกียรติในวาระสำคัญของชาติแล้ว ยังเป็นการจรรโลงรักษาและสืบทอดมรดกศิลปวัฒนธรรม ด้านวรรณศิลป์ไทยให้ยั่งยืนสถาพรอยู่คู่ชาติบ้านเมืองตลอดไป

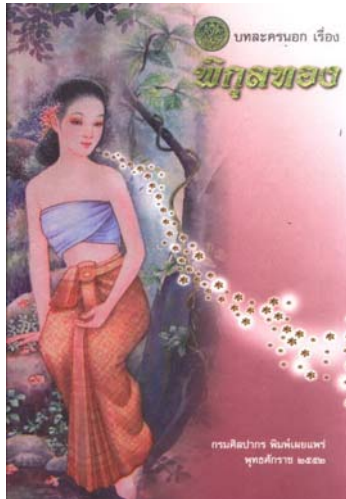

วิชาอาชีพชาวสยาม จากหนังสือขีรญาณพิเศษ ร.ศ. ๑๐๙ - ๑๑๐

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วิชาอาชีพชาวสยาม จากหนังสือขีรญาณพิเศษ ร.ศ. ๑๐๙ - ๑๑๐. กรุงเทพฯ ฯ :
 เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๑. (๑๕๑ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ วิชาอาชีพชาวสยาม จากหนังสือขีรญาณพิเศษ ร.ศ. ๑๐๙-๑๑๐ นี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของคนไทย หรือ “ชาวสยาม” ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นข้อเขียนในหนังสือขีรญาณพิเศษรายสัปดาห์ โดยเริ่มตั้งแต่ ร.ศ. ๑๐๙ (พ.ศ.๒๔๓๓) เป็นต้นมา กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ได้รวบรวมเรื่องวิชาอาชีพจากหนังสือขีรญาณพิเศษ ระหว่าง ร.ศ. ๑๐๙-๑๑๐ ทั้งที่เป็นเรื่องทางเกษตรกรรม เช่น วิธีทำนา ทำสวนผลไม้ งานหัตถกรรม เช่น การทำกระดาษ วิธีทำหม้อ และงานบริการ เช่น วิธีตัดผม การซักเสื้อผ้า ทั้งนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ด้านการประกอบอาชีพนั้น ๆ โดยตรงแล้ว ผู้อ่านจะได้ทราบถึงลักษณะการใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษาที่เกี่ยวกับอาชีพแต่ละประเภท ตลอดจนเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ และสภาพสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทละครนอกเรื่องพิกุลทอง

ผู้ตรวจสอบชำระ

นางสาวธิดาเพ็ญ เข้มสว่าง

กลุ่มภาษาและวรรณกรรมสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **บทละครนอกเรื่องพิกุลทอง**. กรุงเทพฯ ฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๒. (๑๕๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ บทละครนอก **เรื่องพิกุลทอง** เป็นนิทานไทยเรื่องหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับผู้แต่ง แต่เมื่อพิจารณาจากสำนวนติดปากคนไทยว่า “กลั้วดอกพิกุลจะร่วง” อาจสันนิษฐานว่านิทานไทยเรื่อง พิกุลทอง คงเป็นที่นิยมมากในอดีต กระทั่งเอกลักษณ์ของตัวละครเอกในเรื่องกลายเป็นสำนวนติดปากคนไทยมาจนถึงทุกวันนี้ นางพิกุลทองเป็นธิดาของท้าวแสนนุราชกับพระมเหสี คือ นางพิกุลจันทร์ราชผู้ครองเมืองสรรพบุรี (ในสมุดไทยเขียนว่าเมือง สันทบุรี)เมื่อย่างเข้าวัยรุ่นสาว ความงามของนางเป็นที่เลื่องลือว่ายากจะหาหญิงใดเสมอเหมือนได้ ซึ่งนอกจากเวลาพูดกับใครจะมีดอกพิกุลทองร่วงจากปากแล้วยังมีเส้นผมที่หอมอีกด้วย

ประชุมเรื่องพระรถ

บรรณาธิการ นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ประชุมเรื่องพระรถ**. กรุงเทพฯ ฯ : หสน. เจียฮั่ว, ๒๕๕๒. (๕๓๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องพระรถเสน หรือพระรถ – เมรี ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นนิทานพื้นบ้านของไทย เป็นวรรณกรรม
ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย มีการเล่าสืบ ๆ กันมาเป็นวรรณคดีมุขปาฐะ ต่อมาภายหลัง พระเถระชาว
เชียงใหม่ได้นำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นชาดกเรื่องหนึ่งในปัญญาสชาดก

ในประชุมพระรถนี้ประกอบด้วย

๑. รถเสนชาดก
๒. กภาพย์ขับไม้เรื่องพระรถเสน
๓. บทละครเรื่องพระรถเมรี ส่วนวนที่ ๑ - ๗
๔. พระรถคำกลอน
๕. พระรถนิราศ ส่วนวนที่ ๑ - ๓

ประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๑ - ๒

ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์ และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **ประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๑ - ๒.** กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๒. (๑๓๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๑ - ๒ จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ **ประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๑** เนื้อหาประกอบด้วย คำตั้งสัจจาธิฐานต่อพระรัตนไตรย แลรฤกถึงคุณพระรัตนไตรยตลอดถึงพระอสีติมหาสาวก จันทสุริยคติที่ปณี และโคลงธรรมสุภาสิต ส่วน **ประชุมหนังสือเก่า ภาคที่ ๒** เนื้อหาประกอบด้วยเรื่องทำวัตร คำอาราธนากรรมฐาน แลวิปัสสนาภาวนา แปลอธิฐานกรวดน้ำ ธรรมยุทธูปมา ตำราสร้างพระพุทธรูป และนิพพานสูตรคำฉันท์

รถม้าและพาหนะร่วมสมัย

ผู้เรียบเรียง นายวัฒนะ บุญจับ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **รถม้าและพาหนะร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๒. (๒๙๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **รถม้าและพาหนะร่วมสมัย** มีเนื้อหาประกอบด้วย พัฒนาการของรถม้าและพาหนะร่วมสมัยของต่างประเทศและประเทศไทย ได้แก่ เรือ เกวียน รถม้า ตลอดจนสายพันธุ์ม้าสำคัญของโลกที่นิยมใช้เทียมรถ พร้อมภาพประกอบ

โขน อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย

ผู้เรียบเรียง นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. โขน อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย. นครปฐม : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด,
๒๕๕๒. (๑๖๘ หน้า)

เนื้อเรื่องโดยย่อ หนังสือ “โขน อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย” มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับโขน ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา วิธีการแสดง ตลอดจนจารีตพิธีกรรมต่างๆ โขนเป็นการประมวผลงานศิลปะชั้นสูงหลายสาขาไว้ด้วยกัน กล่าวคือ กระบวนท่าและกระบวนรำจัดเป็นนาฏศิลป์ หน้าโขนและหัวโขนที่สวมใส่ขณะแสดง เมื่อจะสร้างต้องปั้นหุ่นด้วยดินถือเป็นงานประติมากรรม หัวโขนที่ทำด้วยกระดาษต้องนำมาเขียนลวดลาย ลงสี ซึ่งเป็นงานจิตรกรรม ส่วนประกอบของอาภรณ์เครื่องประดับต่าง ๆ ประดิษฐ์ขึ้นด้วยงานหัตถศิลป์ชั้นสูง เรื่องราวที่แสดงคือรามเกียรติ์ซึ่งเป็นวรรณคดีสำคัญเรื่องหนึ่ง และในการแสดงต้องมีวงดนตรีปี่พาทย์บรรเลงประกอบ นับว่าโขนเป็นมหรสพที่แสดงถึงอัจฉริยะลักษณ์ของงานประณีตศิลป์ไทย

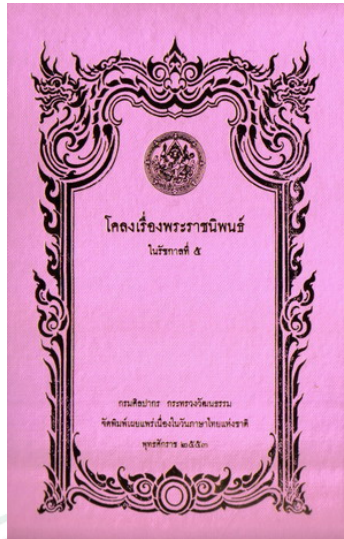
วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒

(วิวัฒนาการของตัวอักษรไทยและแบบเรียนไทย)

คณะทำงาน นางพันธุ์อร จงประสิทธิ์ นางสาวอรสรา สายบัว และนางดาวรัตน์ ชูทรัพย์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒**. กรุงเทพฯ : บริษัทโกลด์สมิธแคปปิตอล จำกัด,
๒๕๕๒. (๑๑๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ **วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒** จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่การดำเนินงานกิจกรรม ๒ กิจกรรม ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ “พิพิธทัศน์นาผसानภาษาและวรรณคดี” และการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) โดยรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทต่างๆ และประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง รวมทั้งเนื้อหาวิชาการเรื่อง “วิวัฒนาการของตัวอักษรไทยและแบบเรียนไทย” ประกอบด้วยบทความเรื่อง “พัฒนาการการใช้รูปแบบอักษรไทย” และเรื่อง “แบบเรียนภาษาไทยสมัยต่างๆ” ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของนิทรรศการที่สำนักหอสมุดแห่งชาติได้จัดแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

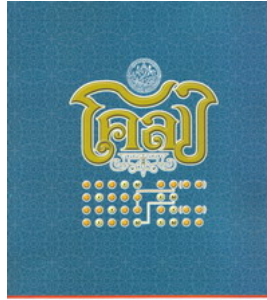

โคลงเรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕

ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ นางสาวอรสรာ สายบัว และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. โคลงเรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๓.
(๑๔๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือโคลงเรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓ เนื้อหาประกอบด้วย โคลงพิธีถือน้ำแลคเชนทร์ศวสนาน และเรื่องโคลงพระราชพิธีแห่โสกันต์ อนึ่งในการจัดพิมพ์หนังสือโคลงเรื่องพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ นี้ ได้ัญเชิญพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่องเมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวีเดน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ลงพิมพ์ในหนังสือวรรณคดี ฉบับเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ มาพิมพ์ไว้ในหนังสือเรื่องนี้ด้วย

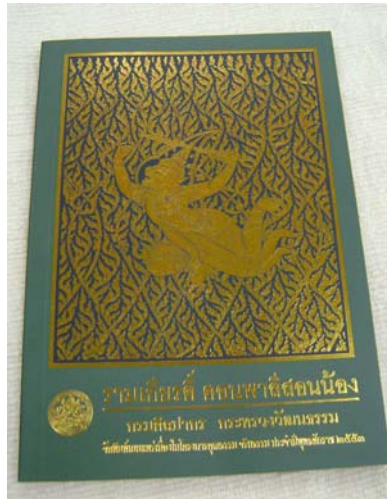
โครงการศึกษาความรู้เชิงบูรณาการข้ามศาสตร์ของคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
อานันทมหิดล จุฬาลงกรณ์ ๒๕๖๓

องค์ความรู้การประพันธ์โคลง

คณะทำงาน กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. องค์ความรู้การประพันธ์โคลง. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๓. (๑๗๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือองค์ความรู้การประพันธ์โคลง มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาค ๑ ตำราการแต่งโคลงในอดีต เป็นการรวบรวมตำราสำคัญที่ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการแต่งโคลง ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ภาค ๒ องค์ความรู้การแต่งโคลง ๔ สุภาพ กล่าวถึงความเป็นมา พัฒนาการของโคลงและองค์ความรู้การแต่งโคลง ๔ สุภาพ เพื่ออธิบายกลวิธีในการแต่งโคลง ๔ สุภาพโดยละเอียด สามารถใช้เป็นคู่มือในการแต่งโคลงให้แก่ผู้สนใจได้เป็นอย่างดี

รามเกียรติ์ ตอนพาลีสอนน้อง

ผู้จัดทำ นางสาวอรสรา สายบัว และนางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. **รามเกียรติ์ ตอนพาลีสอนน้อง**. กรุงเทพฯ ฯ : เอ็ดสัน เพรส โพรดักส์, ๒๕๕๓. (๖๓ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เป็นหนังสือรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพาลีสอนน้อง ทั้งที่แทรกอยู่ในเรื่องรามเกียรติ์และที่แต่งเป็นเรื่องขึ้นโดยเฉพาะ จำนวน ๕ ส่วน คือ โคลงเรื่องพาลีสอนน้อง ประชุมคำพากย์รามเกียรติ์ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ และกลอนเรื่องพาลีสอนน้อง ส่วนที่ ๑ - ๒ เนื้อหากล่าวถึงคำสั่งสอนของพาลีที่มีต่อสุครีพผู้เป็นน้องชาย เกี่ยวกับหน้าที่และข้อพึงปฏิบัติในฐานะทหารเข้ารับใช้ของพระราม อาทิจำให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความจงรักภักดีต่อเจ้านาย เป็นต้น คำสอนเหล่านี้ล้วนตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม จริยธรรม และความ เป็นจริงที่ไม่มีวันล้าสมัย ทำให้มีผู้นิยมอ่านและจดจำเรื่องราวรามเกียรติ์ในตอนดังกล่าวสืบมาถึงปัจจุบัน

เรื่องของชาติไทย

ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ นางสาวอรสรา สายบัว และคณะ
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **เรื่องของชาติไทย**. กรุงเทพฯ : เอดีสัน เพรส-๔, ๒๕๕๓. (๒๙๕ หน้า)
 (พิมพ์เผยแพร่ในงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาส
 มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗๘ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**เรื่องของชาติไทย** นี้ พระยาอนูมานราชชน อธิบดีอธิบดีกรมศิลปากรเรียบเรียงขึ้น
 ขณะดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือ **ภาค ๑**
 กล่าวถึงอาณาจักรไทยเดิมในภาคต่างๆ ของประเทศจีน ทั้งด้านสภาพภูมิประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่
 ขนบธรรมเนียมประเพณีทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างแว่นแคว้นของไทยด้วยกันและ
 ความสัมพันธ์กับจีน **ภาค ๒** กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานในแหลมอินโดจีน กำหนดแคว้นสิบสองจุไทย ล้านช้าง
 แคว้นล้านนาไทย และแคว้นทริภุญไชย จนถึงพม่าเข้ามามีอำนาจปกครองล้านนาไทย

วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓ (ตำนานอักษรไทย)

คณะทำงาน กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๔.
(๑๒๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๓ จัดพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกในพิธีมอบรางวัลการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๓ เป็นหนังสือที่รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ชนะเลิศการประกวด และประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง รวมทั้งเนื้อหาวิชาการเรื่อง “ตำนานอักษรไทย” ของศาสตราจารย์ยอช เซเดส์ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับประวัติและวิวัฒนาการของอักษรไทย

พระบรมสารีริกธาตุ คติพระพุทธศาสนาเถรวาทจากอินเดียสู่ประเทศไทย

ผู้เรียบเรียง

นายบุญเดือน ศรีวรรณ

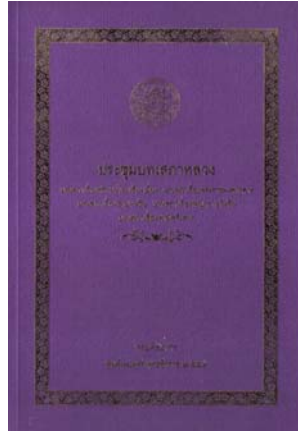
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. พระบรมสารีริกธาตุ คติพระพุทธศาสนาเถรวาทจากอินเดียสู่ประเทศไทย.

นครปฐม : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๕๓. (๑๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “พระบรมสารีริกธาตุ คติพระพุทธศาสนาเถรวาทจากอินเดียสู่ประเทศไทย” เป็นการอธิบายการส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทยังดินแดนต่าง ๆ รวมถึงสุวรรณภูมิ ของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเชื่อกันว่ามีศูนย์กลางแห่งหนึ่งอยู่ที่เมืองนครปฐม พระเจ้าอโศกมหาราชทรงแจกจ่ายพระบรมสารีริกธาตุไปยังดินแดนต่าง ๆ พร้อมกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งได้สร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้นเป็นจำนวนมาก พระราชกรณียกิจของพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นแบบอย่างให้พระมหากษัตริย์ของดินแดนต่าง ๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนาทรงดำเนินตาม สำหรับประเทศไทยมีการสถาปนาพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้นเป็นศูนย์กลางของเมือง สำคัญ ๆ มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นลำดับมาจนถึงสมัยอยุธยาตอนต้น

ประชุมบทเสภาหลวง

บทเสภาเรื่องศรีทนนไชยเชียงเมียง บทเสภาเรื่องพระราชพงศาวดาร บทเสภาเรื่องอาบู่หะซัน

บทเสภาเรื่องพญาราชวังสัน บทเสภาเรื่องสามัคคีเสวก

บรรณาธิการ นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. **ประชุมบทเสภาหลวง**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๔. (๒๕๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ บทเสภาหลวงหรือเสภาสำนวนหลวง คือ เสภาที่เป็นพระราชนิพนธ์หรือโปรดเกล้าฯ ให้กวีแต่งขึ้นตามกระแสรับสั่ง หนังสือ**ประชุมบทเสภาหลวง**นี้ ประกอบด้วยบทเสภาที่ใช้สำหรับเล่นในราชสำนัก ๕ เรื่อง คือ เสภาเรื่องศรีทนนไชยเชียงเมียง เสภาเรื่องพระราชพงศาวดาร เสภาเรื่องอาบู่หะซัน เสภาเรื่องพญาราชวังสันและเสภาเรื่องสามัคคีเสวก

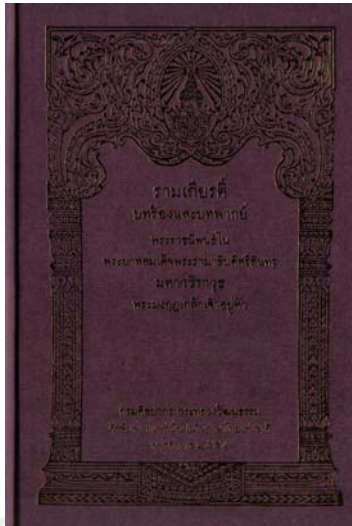

วิชาอาชีพชาวสยามจากหนังสือขิรญาณพิเศษ รศ. ๑๐๘ - ๑๑๓

บรรณาธิการ นางพันธุ์อร จงประสิทธิ์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. วิชาอาชีพชาวสยามจากหนังสือขิรญาณพิเศษ รศ. ๑๐๘ - ๑๑๓. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน
เพรส โพรดักส์, ๒๕๕๔. (๓๕๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวิชาอาชีพชาวสยามจากหนังสือขิรญาณพิเศษ รศ. ๑๐๘ - ๑๑๓ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของคนไทยหรือชาวสยาม ตามพื้นภูมิประเทศ ของไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งคัดจากข้อเขียนในหนังสือขิรญาณพิเศษรายสัปดาห์ การจัดพิมพ์หนังสือนี้เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากหนังสือ “วิชาอาชีพชาวสยามจากหนังสือขิรญาณพิเศษ รศ. ๑๐๙ - ๑๑๐” ที่กรมศิลปากรเคยพิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑ ทั้งนี้เนื่องจากกรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่า ยังมีข้อเขียนเรื่องวิชาอาชีพที่น่าสนใจอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้พิมพ์เผยแพร่ ได้แก่ เรื่องทางเกษตรกรรม เช่น เรื่องทำนา ทำไร่ปอ กระเจา การจับปลาบึก งานหัตถกรรม เช่น เรื่องช่างทอง วิธีทำพุ่มขี้ผึ้ง วิธีทำเครื่องถม ด้านอุตสาหกรรม เช่น การทำเหมืองแร่ดีบุก การทำแร่เหล็ก การค้าซุง ด้านการสาธารณสุข เช่น เรื่องแพทย์ หมอ และงานบริการ เช่น รถจ้าง เป็นต้น

รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์

พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร มหาชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ นางสาวอรสรา สายบัว
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร
มหาชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๔.
(๑๕๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือรามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์ พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร
มหาชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสวันภาษาไทยแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๕๔ เนื้อเรื่อง
แบ่งเป็น ๖ ตอน ได้แก่ ๑. สีดาทาย ประกอบด้วยตอนสุรปะนขาหึง ตอนตามกวาง ๒. เผาลงกา ๓. พิเภกณ์ถูก
ขับ ๔. จองถนน ๕. ประเดมิศึกกลกกา ๖. นาคบาท

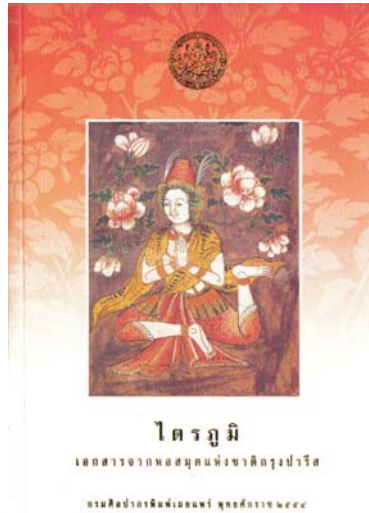

วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๔ และสามัคคีเภทคำฉันท์

คณะทำงาน กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๔ และสามัคคีเภทคำฉันท์. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น
เพรส โพรดักส์, ๒๕๕๔. (๑๒๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๔ และสามัคคีเภทคำฉันท์จัดพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกในพิธีมอบรางวัลการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๔ เป็นหนังสือที่รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ชนะเลิศการประกวด และประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง นอกจากนี้ยังจัดพิมพ์วรรณคดีเรื่อง “สามัคคีเภทคำฉันท์” ของนายชิต บุรทัต ซึ่งมีคุณค่าด้านเนื้อหาสาระและวรรณศิลป์รวมไว้ในเล่มด้วย

ไตรภูมิ เอกสารจากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส

ตรวจสอบชำระต้นฉบับ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม

สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. ไตรภูมิ เอกสารจากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส . กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๔.

(๑๙๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื้อหาในไตรภูมิฉบับที่ได้สำเนาเอกสารจากหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีสนี้แบ่งเป็น ๕ ตอน คือ ตอนที่ ๑ พระบรมศวรสวรรค์จักรวาล เขาพระสุเมรุและเขาสัตบริภัณฑ์ ตอนที่ ๒ พระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ กล่าวถึงพระพุทธเจ้า ๕ พระองค์ที่อุบัติขึ้นในภัททกาลป์ ตอนที่ ๓ มหาพรหมเทพราชสร้างเทวดาต่างๆ กล่าวถึงพระธรรมาธิกัลปหรือมหาพรหมเทพราชตั้งดินฟ้ามหาสมุทร ตอนที่ ๔ เริ่มเนื้อหาเหตุการณ์ก่อนที่ไฟประลัยกัลป์จะล้างโลก และ ตอนที่ ๕ กล่าวถึงนรกภูมิ

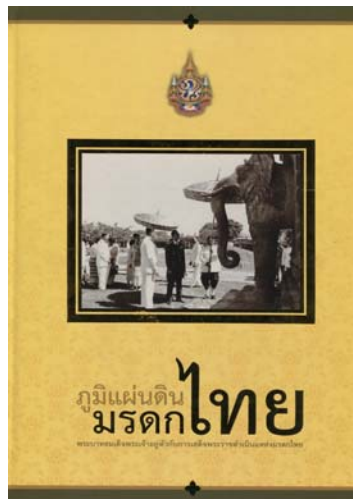
CD บันทึกการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เสภา : การประพันธ์และการขับขาน”

คณะทำงาน กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ได้ดำเนินการโครงการเนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๔ จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “เสภา : การประพันธ์และการขับขาน” ขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ ห้องเทพประทาน โรงแรมเวียงใต้ บางลำพู กรุงเทพมหานคร เพื่อรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการประพันธ์ การขับขานทำนองร้อยกรองไทยประเภทกลอนเสภา เพื่อให้ผู้ศึกษาภาษาและวรรณกรรมไทย มีความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของงานวรรณกรรมร้อยกรอง ประเภทกลอนเสภา

ทั้งนี้ได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นวิทยากรการอบรมฯ ในหัวข้อต่างๆ การอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งนี้มีครู อาจารย์ภาษาไทย และนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศเข้าร่วมงานจำนวน ๒๐๐ คน และมีผู้สนใจอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ได้ คณะทำงานจึงได้จัดทำ CD บันทึกการอบรมเชิงปฏิบัติการ เผยแพร่ข้อมูลเรื่อง “เสภา : การประพันธ์และการขับขาน” เพื่อจัดส่งให้ผู้สนใจและสถานศึกษาต่างๆ พร้อมกับเอกสารประกอบการอบรม

ภูมิแผ่นดินมรดกไทย : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลพระปกเกล้าแก่คุณหญิงอรุณศรี สอนานนท์

บรรณาธิการ นางสาวอรุณศรี สายบัว และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ภูมิแผ่นดินมรดกไทย : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลพระปกเกล้าแก่คุณหญิงอรุณศรี สอนานนท์**
แหล่งมรดกไทย. นครปฐม : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๕๔. (๒๕๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ภูมิแผ่นดินมรดกไทย: พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลพระปกเกล้าแก่คุณหญิงอรุณศรี สอนานนท์” เป็นงานรวบรวมพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินไปแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ในทุกแห่งที่ได้เสด็จพระราชดำเนินได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ สืบทอดมรดกวัฒนธรรมแก่กรมศิลปากร ซึ่งกรมศิลปากร ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รักษา สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติได้น้อมนำเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นประจักษ์พยานแห่งพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการรักษา สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติตลอดระยะเวลากว่า ๖๐ ปีที่เสด็จดำรงในสิริราชสมบัติ

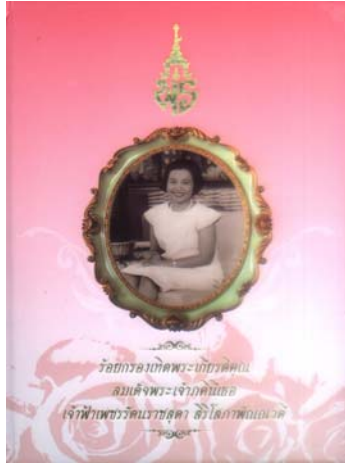

ปัญญาสชาดก ภาคภาษาไทย - บาลี เล่มที่ ๑

ผู้ตรวจสอบชำระต้นฉบับ นักภาษาโบราณ สำนักหอสมุดแห่งชาติ และ นักอักษรศาสตร์
สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ปัญญาสชาดก ภาคภาษาไทย - บาลี เล่มที่ ๑ - ๔**. กรุงเทพฯ : แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด,
๒๕๕๕.

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ปัญญาสชาดก ภาคภาษาไทย-บาลี เล่ม ๑ - ๔” นี้ มีที่มาจากนิทานปรัมปราซึ่งพระเถระชาวเชียงใหม่ได้รวบรวมแล้วนำมาراجนาเป็นชาดกภาษาบาลีขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๒๐๐ เนื้อหาสาระในชาดกแต่ละเรื่องกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเสวยชาติเป็นพระโพธิสัตว์ มีปณิธานมุ่งมั่นในการบำเพ็ญพระบารมีต่าง ๆ ในอดีตชาติโดยมิได้ย่อท้อ ด้วยปรารถนาสูงสุดเพื่อบรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณเท่านั้น ปัญญาสชาดกจึงเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาให้ความบันเทิง พร้อมทั้งสอดแทรกคติสอนใจและหลักจริยธรรมไว้อย่างแนบเนียน

ร้อยกรองเทิดพระเกียรติคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

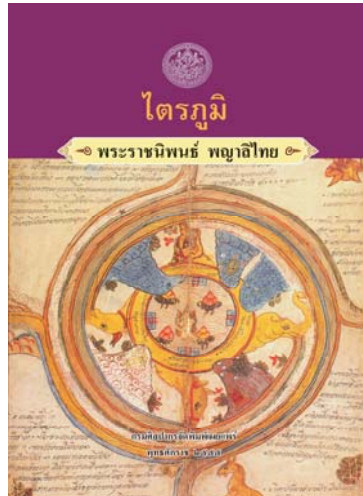
บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว และคณะ

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. ร้อยกรองเทิดพระเกียรติคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี.

นครปฐม : บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๕๕. (๑๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ร้อยกรองเทิดพระเกียรติคุณสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี” นี้ เนื้อหากล่าวถึงพระประวัติและพระกรณียกิจด้านต่าง ๆ ที่ทรงมีคุณูปการต่อปวงชนชาวไทย ประพันธ์โดยกวีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านกวีนิพนธ์จำนวน ๘ คน แบ่งเป็น ๗ หัวข้อเรียงร้อยต่อกัน คือ “อาศิรวาทสักการะอาลัย” ประพันธ์โดย คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ “ชัตติยาติศัยศรีรัฐสยาม” ประพันธ์โดย นายสถาพร ศรีสัจจัง “พระจริยางามประภัสสร” ประพันธ์โดย นายชูชาติ-นายวุฒิชชาติ ชุ่มสนธิ “เพชรรัตนแห่งแผ่นดิน” ประพันธ์โดย รองศาสตราจารย์วันเนา ยูเด็น “อาจิณราชกิจแทนพระองค์” ประพันธ์โดย หม่อมราชวงศ์อรฉัตร ซองทอง ทรงโอบเอื้อปวงประชา” ประพันธ์โดย นายวรวุฒิ ภัคทีบุรุษ และ “ปัจฉิมาศิริพจน์” ประพันธ์โดย นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

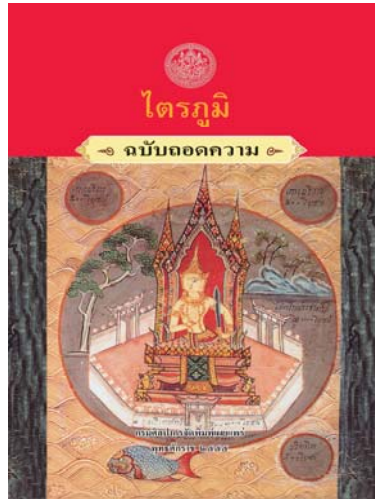

ไตรภูมิกลา พระราชนิพนธ์ พญาลีไทย

บรรณาธิการ นางสาวอรสร่า สายบัว และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ไตรภูมิกลา พระราชนิพนธ์ พญาลีไทย**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕.
(๒๓๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ ไตรภูมิกลา หรือไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์ของพระมหาธรรมราชาที่ ๑ ลีไทย คณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติได้ประกาศยกย่องหนังสือ “ไตรภูมิกลา” เป็นวรรณคดีดีเด่นในสมัยสุโขทัย เนื่องจากมีสำนวนโวหารที่ดีเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาไทย ประกอบกับคติเรื่องไตรภูมิมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน การจัดพิมพ์ครั้งนี้นักภาษาโบราณ สำนักหอสมุดแห่งชาติได้ตรวจสอบชำระต้นฉบับจากหนังสือคัมภีร์ไบบลานเพื่อความสมบูรณ์ถูกต้อง

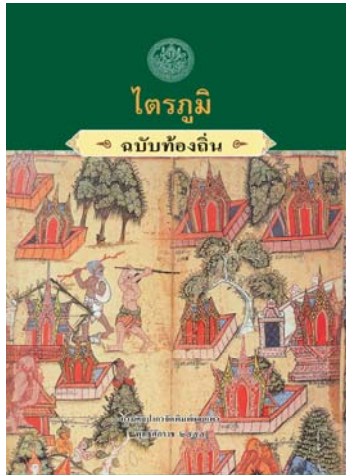

ไตรภูมิภาค ฉบับถอดความ

บรรณาธิการ นางสาวอรสร่า สายบัว และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ไตรภูมิภาค ฉบับถอดความ**. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕. (๓๑๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**ไตรภูมิภาคฉบับถอดความ** ของโครงการอาเซียน เป็นการเรียบเรียงถอดความเรื่องไตรภูมิภาค พระนิพนธ์ของพระมหาดมราชที่ ๑ ลิไทย ออกเป็นสำนวนอ่านเข้าใจง่าย แทนสำนวนเดิมที่มีมากกว่า ๗๐๐ ปี โดยเคยพิมพ์รวมไว้ในหนังสือชุดวรรณกรรมอาเซียน (Anthology of ASEAN Literature VOLUME 1 b)

ไตรภูมิกลา ฉบับท้องถิ่น

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ไตรภูมิกลา ฉบับท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕. (๒๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ**ไตรภูมิฉบับท้องถิ่น** เป็นการรวบรวมพิมพ์เรื่องไตรภูมิที่เป็นสำนวนของแต่ละท้องถิ่น คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ เพื่อเผยแพร่เป็นครั้งแรก

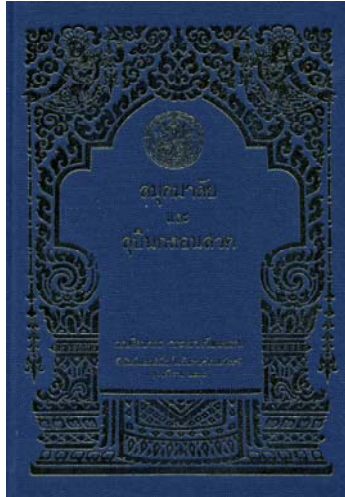

วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ และเรื่อง “ร้องรำทำเพลง”

คณะกรรมการ นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์ และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ และเรื่อง “ร้องรำทำเพลง”. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น
เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕. (๑๐๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่อง วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ จัดพิมพ์เพื่อมอบเป็นที่ระลึกในพิธีมอบรางวัลการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ที่รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ชนะเลิศการประกวด และประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง รวมทั้งเรื่อง ร้องรำทำเพลง พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่เกี่ยวกับความรู้ศิลปะการแสดงไทย

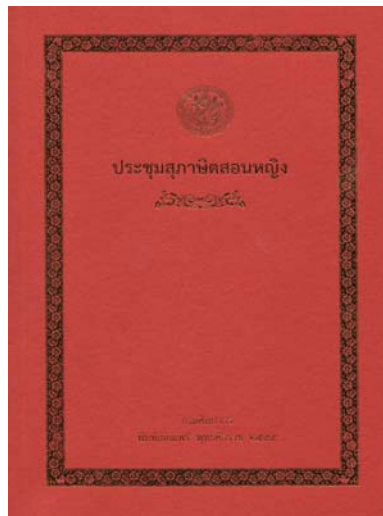
สมุดมาลัยและสุบินกลอนสวด

บรรณาธิการ นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์ และคณะ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. สมุดมาลัยและสุบินกลอนสวด. กรุงเทพฯ : เอติสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕. (๑๑๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เนื่องในโอกาสวันภาษาไทยแห่งชาติ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ กรมศิลปากรได้มอบให้สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์จัดพิมพ์หนังสือเรื่องสมุดมาลัยและสุบินกลอนสวด ซึ่งเป็นหนังสือเก่าหายากและเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทางจริยศาสตร์ มีคติธรรมสอนใจ ชี้ให้เห็นผลของการทำบุญและเห็นโทษจากการทำบาป อีกทั้งมีคุณค่าด้วยวิธีการถ่ายจากต้นฉบับเดิม เพื่อรักษาต้นฉบับวรรณกรรมสำคัญให้คงอยู่สืบไป

ประชุมสุภาชิตสอนหญิง

บรรณาธิการ นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
 กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ประชุมสุภาชิตสอนหญิง**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, ๒๕๕๕. (๒๔๗ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือประชุมสุภาชิตสอนหญิง เป็นการรวบรวมต้นฉบับสุภาชิตคำสอนที่เป็นหลักประพจน์ปฏิบัติของสตรีตามค่านิยมของสังคมไทย ตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รวม ๑๑ เรื่อง เรียงตามระยะเวลา ได้แก่ ๑) แม่สอนลูก ๒) สุภาชิตสอนหญิง ๓) กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ฉบับกรุงธนบุรี ๔) สุภาชิตสอนสาว ๕) คำฉันท์สอนหญิง ๖) คำกลอนสอนหญิง ๗) กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ พระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตโนรธ ๘) สุภาชิตสอนสตรี ๙) โอวาทกระสัตรี ๑๐) นารีศรีสวัสดิ์ ๑๑) พิณกลสอนบุตร

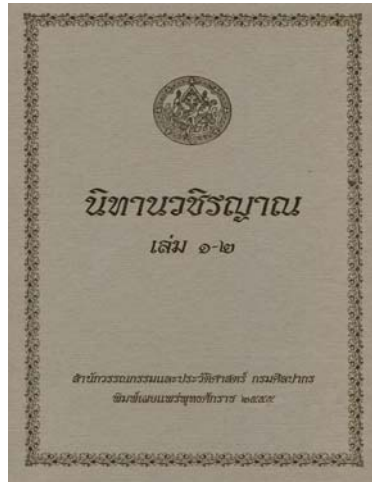
รามเกียรติ์จากตุลาจรตน้ำ

ผู้เรียบเรียง

นายบุญเตือน ศรีวรพจน์ นักอักษรศาสตร์เชี่ยวชาญ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร,กรม. รามเกียรติ์จากตุลาจรตน้ำ. นครปฐม : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗), ๒๕๕๕. (๒๔๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่อง รามเกียรติ์จากตุลาจรตน้ำ เป็นการศึกษาวิเคราะห์เรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏบนตุลาจรตน้ำของหอพระสมุทวชิรญาณ ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ตุลาจรตน้ำดังกล่าวเป็นงานช่างประณีตศิลป์ชั้นสูง มีคุณค่ายิ่งต่อการศึกษาศิลปะไทยแบบประเพณี เป็นแบบอย่างแก่ช่างไทยและผู้ศึกษาศิลปกรรมไทย ซึ่งได้คัดเลือกเรื่องรามเกียรติ์ที่ปรากฏบนตุลาจรตน้ำบางส่วนนำเสนอภาพที่มีความงามประกอบการอธิบายเรื่องราวจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

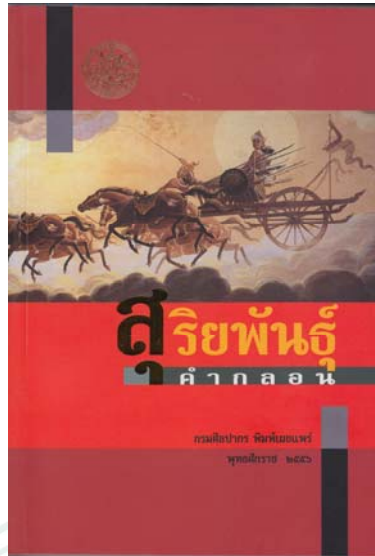

นิทานวชิรญาณ เล่ม ๑ - ๒

ตรวจสอบชำระ จัดทำและบรรณาธิการ นางสาวผกาพรรณ เดชเทพพร
นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

ศิลปากร, กรม.นิทานวชิรญาณ เล่ม ๑ - ๒. กรุงเทพฯ :ยูเนียนอุลตราไวโอเรต จำกัด, ๒๕๕๕. (๘๑๑ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่อง **นิทานวชิรญาณ เล่ม ๑ - ๒** เป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาสาระและความบันเทิง กำเนิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากบรรดาสมาชิกวชิรญาณได้เรียบเรียงเรื่องราวต่าง ๆ เป็นสำนวนร้อยแก้วหรือร้อยกรองส่งให้กรมสัมปาติกของหนังสือวชิรญาณ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับคณะบรรณาธิการพิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์วชิรญาณ วชิรญาณวิเศษ วชิรญาณสโมสร และวชิรญาณต้นฉบับปีใหม่ตามลำดับ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๘ - ๒๔๔๓ เพื่อให้อ่านกันในบรรดาสมาชิกวชิรญาณ วรรณกรรมที่พิมพ์เผยแพร่ดังกล่าวเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ให้น่าแนวคิด ทั้งยังสะท้อนถึงสภาพวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และสังคมในอดีต อันเป็นอุทาหรณ์แก่นุชน ในการดำเนินชีวิตเรียนรู้ และซึมซาบถึงวิวัฒนาการของสังคมที่ได้พัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ

สุริยพันธุ์คำกลอน

ผู้ตรวจสอบชำระ

นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. สุริยพันธุ์คำกลอน. กรุงเทพฯ: บริษัท เอดีสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

(๓๒๑ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องสุริยพันธุ์คำกลอนนี้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ ได้ทรงนิพนธ์ขึ้นขณะดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นรวมทั้งกวีอื่นอีกหลายท่านในสมัยรัชกาลที่ ๕ เรื่องสุริยพันธุ์นี้เนื้อหาของเรื่องมีความเปลี่ยนแปลงไปจากธรรมเนียมนิยมแต่เดิมของเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่มีกดำเนินเรื่องตามแนวทางของการที่พระเอกของเรื่องจะต้อง “หาวิชา ฆ่ายักษ์ ลักนาง” และมักมีเรื่องของอิเหนา เทพดลบันดาล เทพอุ้มสม เรื่องเหนือจริง เรื่องสุริยพันธุ์เนื้อหาของเรื่องมีความสมจริง การกระทำของตัวละครเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเน้นที่ความเป็นไปได้ และสอดแทรกความรู้เรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ โดยมีทั้งหมด ๒๘ ตอน ซึ่งแต่ละตอนจะระบุนามผู้แต่งไว้

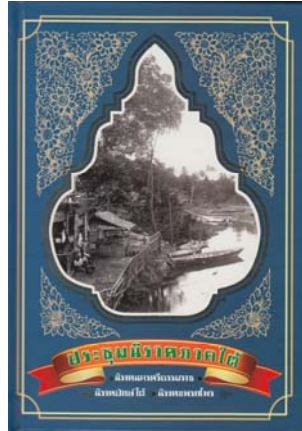
จิตรกรรมรามเกียรติ์ วัดสุทัศนเทพวราราม

ผู้เรียบเรียง นายบุญเตือน ศรีวรพจน์ ผู้อำนวยการสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. จิตรกรรมรามเกียรติ์ วัดสุทัศนเทพวราราม. กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗)

จำกัด, ๒๕๕๖. (๒๕๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือจิตรกรรมรามเกียรติ์ วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นการรวบรวมภาพจิตรกรรมเรื่องรามเกียรติ์ที่กรอบไม้ภายในพระอุโบสถวัดสุทัศนเทพวรารามวัดโดยช่างฝีมือสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยภาพจิตรกรรมเหล่านั้นมีอายุเก่ากว่าร้อยปีย่อมชำรุดเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา การจัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นก็เพื่อบันทึกไว้เป็นหลักฐานและเผยแพร่แก่สาธารณชน นอกจากนี้ในเล่มยังมีการกล่าวถึงความรู้เรื่องรามเกียรติ์ในศิลปกรรมไทยได้แก่ ด้านวรรณกรรม นาฏกรรมและประติมากรรมพร้อมทั้งยังมีประวัติวัดสุทัศนในหัวข้อ “วัดสุทัศนเทพวราราม ศูนย์กลางพระมหานคร บวรรัตนโกสินทร์”

ประชุมนิราศภาคใต้

นิราศนครศรีธรรมราช

นิราศปักษ์ใต้ นิราศแพรงไพร

ผู้เรียบเรียงและตรวจสอบชำระ นางสาวอรสรา สายบัว

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. **ประชุมนิราศภาคใต้:นิราศนครศรีธรรมราช นิราศปักษ์ใต้ นิราศแพรงไพร.** กรุงเทพฯ:

บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖. (๒๑๕ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ“ประชุมนิราศภาคใต้” เป็นหนังสือรวบรวมวรรณกรรมนิราศ ๓ เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคใต้ คือ

นิราศนครศรีธรรมราช นายแก้ว กรมพระคลังสวน แต่งพรรณนาการเดินทางตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสหัวเมืองทะเลฝ่ายตะวันตก เมื่อพุทธศักราช ๒๔๐๒

นิราศปักษ์ใต้ พระเจ้าราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอมรมนตรี ทรงนิพนธ์เรื่องการเดินทางตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คราวเดียวกับนิราศนครศรีธรรมราช

นิราศแพรงไพร พระครูคง วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร แต่งพรรณนาการเดินทางระหว่างเดินทางกลับจากนครศรีธรรมราชถึงกรุงเทพมหานคร หลังจากจำพรรษาอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราชและเมืองตะกั่วทุ่งในสมัยรัชกาลที่ ๔

ประชุมวรรณคดีเรื่อง พระพุทธบาท

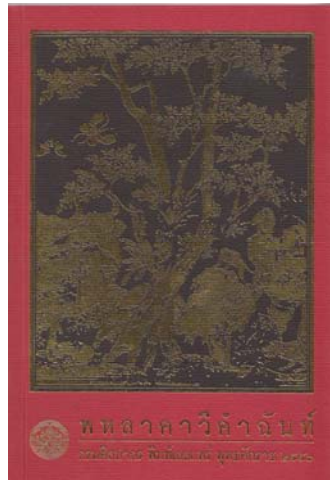
ผู้ตรวจสอบชำระ

นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์

ศิลปากร, กรม. **ประชุมวรรณคดีเรื่อง พระพุทธบาท**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์

จำกัด, ๒๕๕๖. (๓๓๙ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ประชุมวรรณคดีเรื่อง พระพุทธบาท” แสดงคติความเชื่อและความศรัทธาในรอยพระพุทธบาทของพุทธศาสนิกชนไทย โดยรวมวรรณคดีร้องกรองสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธบาทสระบุรี รวม ๙ เรื่อง ได้แก่ “โคลงนिरาศเจ้าฟ้าอภัย” พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าอภัย พระราชโอรสในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ “บุญโณวาทคำฉันท์” และ “โคลงนिरาศพระพุทธบาท” ของพระมหานาค วัดท่าทราย “กาพย์ห่อโคลงประพาสธารทองแดง” และ “กาพย์ห่อโคลงนिरาศธารโศก” พระนิพนธ์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ส่วนวรรณคดีร้อยกรองสมัยรัตนโกสินทร์มี ๔ เรื่อง ได้แก่ “นिरาศพระบาท” ของสุนทรภู่ “โคลงนिरาศวัดรวก” ของหลวงธรรมาภิรมย์ (ถึก จิตรกรถึก) “นिरาศพระบาท” สำนวนนายจัด และ “โคลงลิลิตต้นตำนานพระพุทธบาท” พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

พหุลาคาวีคำฉันท์

ตรวจสอบชำระต้นฉบับ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว หัวหน้ากลุ่มภาษาและวรรณกรรม

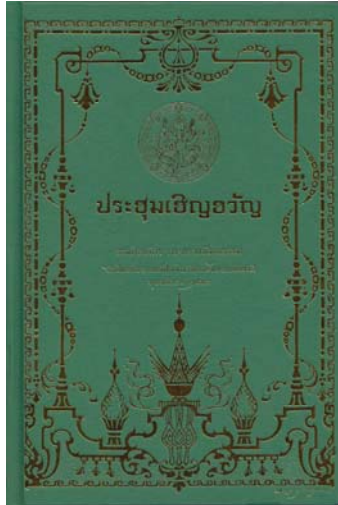
นางสาวทิพวรรณ บุญสูงเจริญ นักอักษรศาสตร์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. พหุลาคาวีคำฉันท์.บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖. (๑๐๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ พหุลาคาวีเป็นผลงานประพันธ์ของหลวงธรรมาภิมณฑ์ (ถึก จิตรกถึก) เป็นผลงานที่ค้นพบล่าสุดยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่มาก่อน เรื่องนี้มีที่มาจากปัญญาสชาดกเรื่องพหุลาคาวีชาดก ต้นฉบับเป็นสมุดไทยเส้นดินสอดำ เขียนด้วยลายมือเดียวกับโคลงนิราศวัดรวกและโคลงนิราศวัดสมุหประดิษฐ์ ซึ่งกรมศิลปากรให้พิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว สันนิษฐานว่าลายมือดังกล่าวเป็นของท่านผู้ประพันธ์ เรื่องพหุลาคาวีแต่งเป็นคำฉันท์ประกอบด้วยคำประพันธ์ ๖ ชนิด ได้แก่ อินทริวิเชียรฉันท์ ๑๑ ไตรภูกฉันท์ ๑๒ วสันตดิถีฉันท์ ๑๔ ฌบังกาพย์ ๑๖ สัททูลวิกิหิตฉันท์ ๑๙ และสุรางคนางค์กาพย์ ๒๘

ประชุมเชษฐวัญ

ดำเนินการจัดพิมพ์ กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์
นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ

ศิลปากร, กรม. **ประชุมเชษฐวัญ**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด,
๒๕๕๖. (๑๖๔ หน้า)

เนื้อเรื่องโดยย่อ เรื่องประชุมเชษฐวัญ นี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงรวบรวมจากต้นฉบับหนังสือเชษฐวัญของเก่าเก็บรักษาในหอสมุดวชิรญาณ พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ เนื้อเรื่องกล่าวถึงประเพณีและวิถีชีวิตของคนไทยที่มีความผูกพันเกี่ยวข้องกับขวัญ เช่น การทำขวัญ โคนจุก การทำขวัญนาค การทำขวัญคู่บ่าวสาวในงานแต่งงาน การทำขวัญสัตว์และสิ่งของเช่น การทำขวัญช้าง ขวัญกระบือ การทำขวัญข้าว การทำขวัญนา การทำขวัญเสาเรือน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและคติความเชื่อของบรรพชนไทยที่ยังคงรักษาสืบทอดกันมาช้านาน

วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๖

“๑ ทศวรรษ พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖ เพชรในเพลง”

คณะทำงาน นายวัฒน์ บุญจับ นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

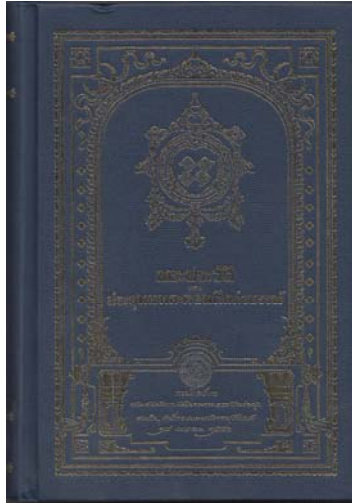
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๖.

๑ ทศวรรษเพชรในเพลง. กรุงเทพฯ : กรม, ๒๕๕๖.

เนื้อเรื่องโดยย่อ หนังสือ “วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๖” จัดพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกในพิธีมอบรางวัลการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๖ เป็นหนังสือที่รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ชนะเลิศการประกวด ประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง รวมทั้งเรื่องการดำเนินงานเพชรในเพลงในรอบ ๑ ทศวรรษ

รวมบทเพลงที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ บทความของนายบุรพา อารัมภีร์ นายวัฒน์ บุญจับ และนางดาวรัตน์ ชูทรัพย์ คณะกรรมการตัดสินการประกวดเพลงฯ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับวงการเพลงไทยในปัจจุบัน

พระประวัติและประชุมบทละครดึกดำบรรพ์

บรรณาธิการ นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. พระประวัติและประชุมบทละครดึกดำบรรพ์. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโพรดักส์
จำกัด, ๒๕๕๖. (๓๒๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ เรื่องพระประวัติและประชุมบทละครดึกดำบรรพ์ มีเนื้อหา ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็น “พระประวัติ” ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งได้นำมาจากหนังสือ “พระประวัติ เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์” และส่วนที่สองเป็นพระนิพนธ์ประชุมบทละครดึกดำบรรพ์ มีทั้งหมด ๘ เรื่อง คือ สังข์ทอง คาวี อิเหนา สังข์ศิลป์ชัย กรุงพาดมทวิป รามเกียรติ์ อุนรุทและมณีพิชัย โดยพระนิพนธ์ประชุมบทละครดึกดำบรรพ์นั้นได้พิมพ์ตามต้นฉบับซึ่งกรมศิลปากรจัดพิมพ์อุทิศถวายในวาระ ๑๐๐ ปีวันประสูติ

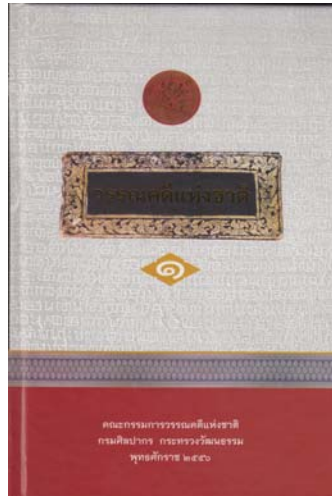

นิทานวชิรญาณ เล่ม ๓ - ๔

ตรวจสอบชำระ จัดทำและบรรณาธิการ นางสาวกาวรรณ เดชเทวพร
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. นิทานวชิรญาณ เล่ม ๓ - ๔. กรุงเทพฯ :ยูเนียนอุลตราไวโอเรต จำกัด, ๒๕๕๖.
(๑,๔๗๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือเรื่อง นิทานวชิรญาณ เล่ม ๓ - ๔ เป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาสาระและความบันเทิง กำเนิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากบรรดาสมาชิกวชิรญาณได้เรียบเรียงเรื่องราวต่าง ๆ เป็นสำนวนร้อยแก้วหรือร้อยกรองส่งให้กรมสัมปาติกของหนังสือวชิรญาณ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับคณะบรรณาธิการพิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์วชิรญาณ วชิรญาณพิเศษ วชิรญาณสโมสร และวชิรญาณต้นฉบับปีใหม่ตามลำดับ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๒๘ - ๒๔๔๓ เพื่อให้อ่านกันในบรรดาสมาชิกวชิรญาณ วรรณกรรมที่พิมพ์เผยแพร่นี้กลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ให้แนวคิด ทั้งยังสะท้อนถึงสภาพวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และสังคมในอดีต อันเป็นอุทาหรณ์แก่นุชน ในการดำเนินชีวิตเรียนรู้ และซึมซับถึงวิวัฒนาการของสังคมที่ได้พัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับ

วรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๑

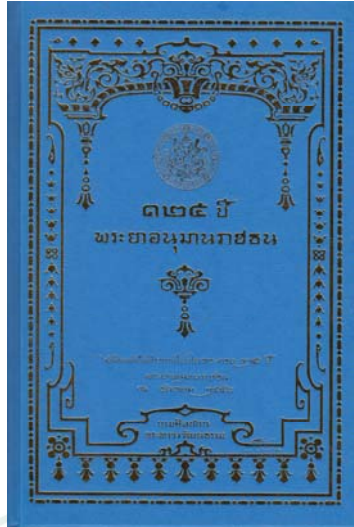
ดำเนินการจัดพิมพ์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
 นางสาวอรสรา สายบัว   นางพันธุ์อร จงประสิทธิ์
 นายวัฒน์ บุญจับ   นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์
 นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์   นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์
 นางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ

ศิลปากร, กรม. วรรณคดีแห่งชาติ เล่ม ๑. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโพรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

(๒๗๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือวรรณคดีแห่งชาติเล่ม ๑ ประกอบด้วยวรรณคดีสมัยสุโขทัยและวรรณคดีที่มีต้นเค้าจากสมัยดังกล่าวจำนวน ๗ เรื่อง ได้แก่ ศิลปินหลักที่ ๑ จารึกพ่อขุนรามคำแหง, ศิลปินหลักที่ ๒ จารึกวัดศรีชุม, ศิลปินหลักที่ ๓ จารึกนครชุม, ไตรภูมิภิกษา, สุภาสิตพระร่วง, ตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์และมังรายศาสตร์ ทั้งยังเรียบเรียงบทนำภาพรวมของวรรณคดีและสังคมสมัยสุโขทัยเพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีในสมัยสุโขทัยชัดเจนขึ้น

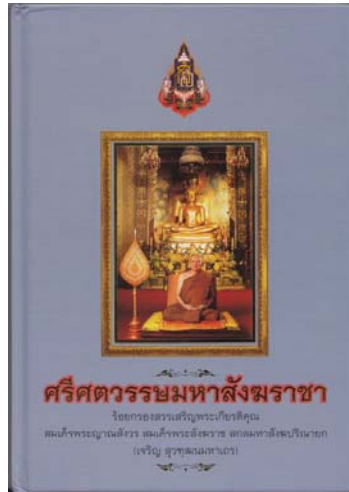
๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชชน

คณะบรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์ และนางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. ๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชชน. กรุงเทพฯ: บริษัท เอดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖.

(๒๒๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “๑๒๕ ปี พระยาอนุมานราชชน” นี้ประกอบด้วยประวัติสังเขปของพระยาอนุมานราชชน บทบรรยายทางวิทฤษฎของพระยาอนุมานราชชนเรื่อง “อะไรคือศิลปินกร” และบทความ ๑- เรื่องจากสังคมศาสตร์ปริทัศน์ฉบับพิเศษ “พระยาอนุมานราชชนตามทัศนะของคนรู้จัก” ซึ่งเป็นบทความที่ผู้คนเคยใกล้ชิดเขียนถึงพระยาอนุมานราชชนในแง่มุมต่าง ๆ เช่นชีวิตครอบครัว การปฏิบัติหน้าที่ในกรมศิลปินกร หลักการดำเนินชีวิตและการอบรมสั่งสอนบุตร เป็นต้น

ศรีศตวรรษมหาสังฆราชา ร้อยกรองสรรเสริญพระเกียรติคุณ

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

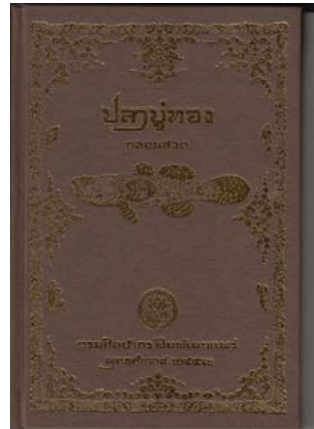
บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว และคณะ

ศิลปากร, กรม. ศรีศตวรรษมหาสังฆราชา ร้อยกรองสรรเสริญพระเกียรติคุณ สมเด็จพระญาณสังวร

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

จำกัด, ๒๕๕๖. (๑๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ “ศรีศตวรรษมหาสังฆราชา ร้อยกรองสรรเสริญพระเกียรติคุณ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก” เป็นหนังสือเนื่องในมหามงคลสมัยที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกทรงเจริญพระชันษาครบ ๑๐๐ ปี ประกอบด้วย “ปารีสุทธิวันทา” ประพันธ์โดย คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ “สังฆราชานุประวัติ” ประพันธ์โดย นายสถาพร ศรีสัจจิ่ง “พิพัฒน์ศาสนกรณียกิจ” ประพันธ์โดย พระราชธีรอาจารย์ (ศรีพร วรวิญญู ป.ธ.๙) “สรรพศึกษิตทรงอุปการ” ประพันธ์โดย นายสรศักดิ์ มีชื่น “ประสานเสริมสาธารณสุข” ประพันธ์โดย หม่อมราชวงศ์อรฉัตร ของทอง “ประยุกต์พุทธพจน์นิพนธ์” ประพันธ์โดย นายวรวิฑูมิ ภักดีบุรุษ “ชนมายุมงคลวารดิถี” ประพันธ์โดย นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

ปลาบู่ทองกลอนสวด

ตรวจสอบชำระต้นฉบับ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

บรรณาธิการ นางสาวอรสรุสา สายบัว และนางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. ปลาบู่ทองกลอนสวด. บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๗. (๑๗๖ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ ปลาบู่ทองกลอนสวด ต้นฉบับเป็นสมุดไทย ไม่ปรากฏหลักฐานว่าแต่งขึ้นเมื่อใดและใครเป็นผู้แต่ง ทั้งยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่มาก่อน เป็นนิทานพื้นบ้านที่เล่ากันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยภาคกลางมาช้านาน และมีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวบ้านว่าปลาบู่เคยเกิดเป็นคน ทำให้บางท้องที่ไม่บริโภคน้ำปลาบู่เป็นอาหาร เรื่องปลาบู่ทองกลอนสวดนี้ประกอบด้วยคำประพันธ์ ๓ ชนิด ได้แก่ สุรางคนางค์กาพย์ ๒๘ ฉบับกาพย์ ๑๖ และ ยานีกาพย์ ๑๑ เนื่องจากเป็นคำประพันธ์ที่ชาวบ้านเป็นผู้แต่ง อาจไม่โดดเด่นด้านกวีโวหาร แต่มีคุณค่าด้านการศึกษาเชิงคติชนวิทยา

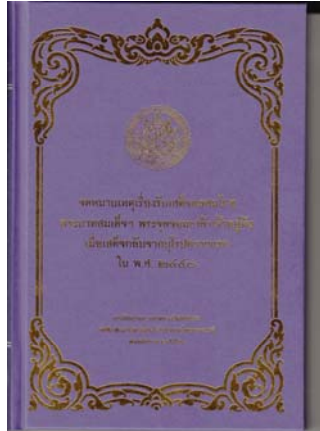

วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๗
และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการดนตรี

คณะทำงาน นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์ นายวัฒน์ บุญจับ และนางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๗. กรุงเทพฯ : กรม, ๒๕๕๗. (๑๔๒ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ วันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๗ จัดพิมพ์เพื่อเป็นที่ระลึกในพิธีมอบรางวัลการประกวดเพลง (เพชรในเพลง) เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติประจำปี ๒๕๕๗ เป็นหนังสือที่รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน บทเพลงที่ชนะเลิศการประกวด ประวัติผู้ได้รับรางวัลเพชรในเพลง รวมทั้งบทเพลงที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ บทความเรื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการดนตรี ซึ่งเคยลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดหอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการดนตรี

จดหมายเหตุเรื่องรับเสด็จแลสมโภชพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จกลับจากยุโรป
คราวแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๐

คณะบรรณาธิการ นางสาวศิริรัตน์ ทวีทรัพย์ นางสาวสุธีรา สัตยพันธ์ และนางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. จดหมายเหตุเรื่องรับเสด็จแลสมโภชพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จกลับจากยุโรปคราวแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๐. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม : บริษัท รุ่งศิลป์การ
พิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด, ๒๕๕๗. (๒๒๔ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ จดหมายเหตุเรื่องรับเสด็จแลสมโภชพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จกลับจากยุโรปคราวแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๐ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร จัดพิมพ์
เป็นครั้งที่ ๒ เนื่องในโอกาสวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านภาษา
อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการ ตลอดจนอนุรักษ์สืบ
ทอดมรดกวัฒนธรรมของชาติ

พระหมี ปรีศนาคำทาย

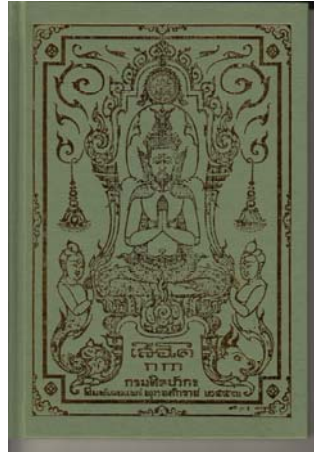
ผู้ค้นคว้าเรียบเรียง นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์

กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปากร, กรม. พระหมี ปรีศนาคำทาย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พระราม ศรีเอชั่น, ๒๕๕๗

(๑๒๐ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ หนังสือ พระหมี ปรีศนาคำทาย นี้ กรมศิลปากรมอบให้นางดาวรัตน์ ชูทรัพย์ นักอักษรศาสตร์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มภาษาและวรรณกรรม ซึ่งเป็นวิทยากรจัดกิจกรรมพระหมี รวบรวมต้นฉบับจากปรีศนาคำทายซึ่งได้เคยเรียบเรียงไว้เพื่อใช้ในกิจกรรมดังกล่าวพร้อมทั้งค้นคว้าเรียบเรียงคำอธิบายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติที่มาและวิธีการเล่นพระหมีรวมพิมพ์เผยแพร่ด้วย

เสือโค ก กา

ตรวจสอบชำระต้นฉบับ นายบุญเตือน ศรีวรพจน์

บรรณาธิการ นางสาวอรสรา สายบัว และนางสาวทิพวรรณ บุญส่งเจริญ
กลุ่มภาษาและวรรณกรรม สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

ศิลปินกร, กรม. เสือโค ก กา. บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๗. (๑๖๘ หน้า)

เนื้อหาโดยย่อ แบบเรียนเรื่อง เสือโค ก กา มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทศมูลเสือโค มีข้อความบอกไว้ในเรื่องว่า “พระสมิมี” เป็นผู้แต่งถวายพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านายพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง เพื่อใช้เป็นหนังสือเรียนของ “พระราชกุมาร” ที่ยังทรงพระเยาว์ สันนิษฐานว่าพระสมิมีผู้แต่งเรื่องนี้เป็นคนเดียวกับ “นายมี” หรือ “หมื่นพรหมสมพัตสร” กวีผู้มีชื่อเสียงในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้แต่งเรื่องเสือโค ก กา นำเอาเรื่องเสือโค หรือ พหลวิไชยคาวี มาร้อยกรองเป็นคำประพันธ์หลายชนิด เรียงตามลำดับการแจกลูกอักษร ตั้งแต่ แม่ ก กา แม่ กน แม่ กง แม่ กม แม่ กต แม่ กค แม่ กบ และแม่ เกย